

STREDNÁ ODBORNÁ ŠKOLA

Komenského 16, 082 71 Lipany

METODICKO - DIDAKTICKÁ PRÍRUČKA

Predmet: OP kozmetik

Operačný program:	OP Vzdelávanie
Programové obdobie:	2007 – 2013
Prijímateľ:	Stredná odborná škola, Komenského 16, Lipany
Názov projektu:	Modernými metódami vzdelávania k rozvinutej spoločnosti
Kód ITMS projektu:	26110130628
Vypracovala:	Mgr. Mária Ščavnická

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť/

Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

OBSAH

ÚVOD	3
1 Charakteristika predmetu odborný výcvik	5
1.1 VZŤAH ODBORNÉHO VÝCVIKU K OSTATNÝM VYUČOVACÍM PREDMETOM	6
1.2 ORGANIZAČNÉ USPORIADANIE ODBORNÉHO VÝCVIKU	7
1.3 ZVLÁŠTNOSTI ODBORNÉHO VÝCVIKU	10
2 Ciele vyučovacieho procesu v odbornom výcviku	12
2.1 POŽIADAVKY NA CIELE VYUČOVACIEHO PROCESU	13
2.2 TAXONÓMIA CIEĽOV	14
2.3 PRÁCA MAJSTRA ODBORNEJ VÝCHOVY S VYUČOVACÍMI CIEĽMI	15
3 Didaktické zásady	17
3.1 POJEM DIDAKTICKEJ ZÁSADY	18
3.2 KLASIFIKÁCIA DIDAKTICKÝCH ZÁSAD	19
3.3 DIDAKTICKÉ ZÁSADY VYUŽÍVANÉ V ODBORNOM VÝCVIKU	21
4 Vyučovacie metódy	26
4.1 KLASICKÉ VYUČOVACIE METÓDY	27
4.2 VÝBER SPRÁVNÝCH VYUČOVACÍCH METÓD	32
4.3 VYUŽITIE MODERNÝCH AKTIVIZUJÚCICH VYUČOVACÍCH METÓD V ODBORNOM VÝCVIKU	33
5 Organizačné formy v odbornom výcviku	40
5.1 KLASIFIKÁCIA ORGANIZAČNÝCH FORIEM	41
5.2 TYPY VYUČOVACÍCH DNÍ V ODBORNOM VÝCVIKU	43
5.3 VYUČOVACIA JEDNOTKA V ODBORNOM VÝCVIKU	45
6 Materiálne prostriedky v odbornom výcviku	46
6.1 KLASIFIKÁCIA MATERIÁLNYCH PROSTRIEDKOV	47
6.2 POŽIADAVKY Kladené na didaktické materiálne prostriedky	50
6.3 VYUŽITIE MODERNÝCH MATERIÁLNYCH DIDAKTICKÝCH PROSTRIEDKOV MAJSTROM ODBORNEJ VÝCHOVY	51
6.3.1 Informačné a komunikačné technológie	52
6.3.2 Výučbové programy	53
6.3.3 Využitie počítačov	53
6.3.4 Využitie videotechniky	54
6.3.5 Využitie prezentácie	55
6.3.6 Využitie dataprojektora	55
6.3.7 Využitie interaktívnej tabule	56
7 Kontrola a hodnotenie v odbornom výcviku	58
7.1 FUNKCIE A KRITÉRIÁ HODNOTENIA	59
7.2 METÓDY A PROSTRIEDKY HODNOTENIA	60
7.3 ZVYŠOVANIE EFEKTÍVNOSTI HODNOTENIA A KLASIFIKÁCIE	63
8 Organizácia a plánovanie činnosti majstra	65
8.1 PRÍPRAVA MAJSTRA NA VYUČOVACÍ PROCES	66
8.2 PRÍPRAVA MAJSTRA NA VYUČOVACÍ DEŇ	67
8.3 ORGANIZÁCIA VYUČOVACIEHO DŇA	69
ZÁVER	73
ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV	75
PRÍLOHY	77

ÚVOD

Výchovno-vzdelávací proces je veľmi náročný a zložitý. Kto chce dobre rozumieť vyučovaniu a žiakom, ten sa musí neustále vzdelávať a rozširovať svoje vedomosti o nové poznatky. Dnešná doba si vyžaduje, aby sa vo vyučovacom procese využívali okrem tradičných vyučovacích metód aj nové moderné metódy, ktoré zaktivizujú všetkých žiakov v skupine k samostatnej práci, k riešeniu problémových situácií, podporia u nich logické a tvorivé myslenie, a tak sa pre žiakov stáva vyučovanie zaujímavejším. Zo skúsenosti vieme, že ak žiakom predkladáme niečo nové, tak prejavia väčší záujem a učenie nadobúda atraktívny ráz.

Poslanie učiteľa je náročné a zodpovedné. Ten, kto vzbudí u žiakov túžbu po vzdelávaní a poznávaní nového, je učiteľ. Aby učiteľ dokázal u nich vzbudiť záujem o vzdelávanie, rozvíjať u nich samostatnosť, zodpovednosť, komunikatívnosť, spoluprácu, aktivnosť, tvorivosť a rozvážnosť, mal by pri výučbe využívať aktívne prvky, aktívne začné metódy, rôzne organizačné formy a modernú didaktickú techniku.

Dôležitou úlohou odborného výcviku je viesť žiakov ku kladnému prístupu k práci. Vyučovanie môže vo veľkej miere ovplyvniť žiaka v tom, ako bude zvolený odbor vnímať, ako bude v ňom vynikať a ako bude o zvolený odbor prejavovať záujem. Výchovno-vzdelávací proces do značnej miery ovplyvňuje aj ďalší prístup k zvolenému odboru.

Vhodnou externou a internou motiváciou sa zvyšuje aktivita žiakov. Odmena je najbežnejším činiteľom podporujúcim motiváciu a poskytuje mravné uspokojenie, upevnenie dôvery vo vlastné schopnosti, a tým vyvoláva aj túžbu dosiahnuť lepšie študijné výsledky.

Aj modernizácia výchovno-vzdelávacieho procesu vzbudzuje u žiakov záujem o zvolený odbor. Modernizácia vyučovania nie je iba zmena metód a foriem výučby, či iné usporiadanie a vybavenie školy novými a modernými prístrojmi, je predovšetkým zmenou chápania a postavenia žiaka vo výchovno-vzdelávacom procese, zmenou štýlu práce školy, s akcentom na rozvíjanie tvorivosti, aktivity a samostatnosti žiakov. Aktivita, uvedomelosť a tvorivosť sú základnými určujúcimi znakmi moderného chápania výchovno-vzdelávacieho procesu. Zvyšovanie efektívnosti vyučovacieho procesu by malo byť hlavnou úlohou majstrov a učiteľov. (Ščavnická, 2014, s. 2 a 5).

Modernizáciu vyučovania chápeme komplexne, nestačí zmeniť len jeden prvok, je potrebné uskutočniť zmeny v základných prvkoch výchovno-vzdelávacieho procesu:

- modernizácia cieľov
- modernizácia obsahu vzdelávania

- modernizácia zásad, metód a foriem vzdelávania
- modernizácia materiálno technickej stránky výučby.

Pedagóg ovplyvňuje svojich žiakov, s ktorými pracuje aj bez toho, aby si to uvedomoval. Mladí ľudia sú k opakovaniu svojich vzorov veľmi vnímaví, hoci nie sú vždy schopní rozlišovať vzory pozitívne a negatívne. Pedagóg formuje a rozvíja svoje pedagogické spôsobilosti celý svoj profesionálny život. Vychovávať a vzdelávať môže najprv seba a potom tých, ktorých mu zverila spoločnosť.

1 CHARAKTERISTIKA PREDMETU ODBORNÝ VÝCVIK

Vyučovací predmet odborný výcvik môžeme v užšom zmysle slova charakterizovať ako pedagogicky správne organizovaný a vedecky podložený systém úloh, ktoré rieši majster odbornej výchovy a žiaci, zaručujúci správne utváranie základov odborného majstrovstva budúcich odborníkov (Krušpán a Modranský 2010, s. 7).

Každý vyučovací predmet má svoje špecifické zvláštnosti vyplývajúce hlavne z jeho obsahu, cieľov a úloh a tiež z charakteru vyučovacieho procesu. Zvláštnosťou odborného výcviku je, že je nielen vyučovací, ale aj pracovný proces a súbežne prebieha s teoretickým vyučovaním.

V odbornom výcviku dochádza k aplikácii všeobecných i odborných teoretických poznatkov žiakov pri praktických pracovných zručnostiach a návykoch. Žiaci môžu pod vedením majstra odbornej výchovy plniť svoje úlohy iba vtedy, keď čo najlepšie využívajú osvojené teoretické poznatky.

Významnou zvláštnosťou, ktorou sa odborný výcvik zásadne odlišuje od iných vyučovacích predmetov, je skutočnosť, že v odbornom výcviku žiaci nielen získavajú základy odborného majstrovstva, ale že sa v procese ich získavania zúčastňujú produktívnej práce, že sú do istej miery tvorcami materiálnych hodnôt.

Preto je majster odbornej výchovy organizátorom ako výcvikového (vyučovacieho), tak aj výrobného procesu, ktoré sú vo vzájomnej jednote a spojitosti. Úlohy, ktoré rieši majster odbornej výchovy spolu so žiakmi v odbornom výcviku nemajú za cieľ iba osvojenie si zručností a návykov a dobré zvládnutie typických prác daného odboru žiakmi, ale tiež prispievajú k skvalitneniu týchto prác a k postupnému zvyšovaniu produktivity práce žiakov (Krušpán a Modranský, 2010, s. 8).

Odborný výcvik realizovaný na stredných odborných školách je možné podľa Bajtoša ponímať v dvoch rovinách:

1. Všeobecnej:

Odborný výcvik má v systéme prípravy mládeže na určité povolanie rovnocenné postavenie s teoretickým vyučovaním.

2. Konkrétnej:

Odborný výcvik považujeme za vyučovací predmet vtedy, ak ide o prípravu na určité povolanie.

Odborný výcvik je hlavným odborným predmetom štúdia žiakov na stredných odborných školách. Podieľa sa najväčšou mierou na profilácii absolventov a ukončuje ich odbornú prípravu. Podľa učebného plánu je aj hlavným vyučovacím predmetom, čo je zdôraznené počtom vyučovacích hodín. Teda ťažisko výchovného a vyučovacieho procesu je v odbornom výcviku. Môžeme ho charakterizovať ako proces, v ktorom sa cieľavedome využíva práca ako prostriedok na formovanie osobnosti budúceho robotníka. Špecifickou požiadavkou odborného výcviku je, že sa vyučuje priamo vo výrobe.

Táto zvláštnosť ovplyvňuje organizáciu a metódy vyučovania. Odborný výcvik sa musí podriaďovať učebným a výchovným cieľom. Musí zodpovedať učivu predpísanému učebnou osnovou. Aby sa dosiahol vytýčený cieľ, musí majster odbornej výchovy dodržiavať pedagogické a didaktické požiadavky vyučovania, systematicky sledovať prácu žiakov, usmerňovať ich a kontrolovať. Vyučovací proces musí spájať s produktívnou prácou, ktorú nemá považovať za cieľ, ale za prostriedok na získanie potrebných zručností a návykov. Odborný výcvik má učebný, výrobný a výchovný charakter. Vytvára kladný vzťah žiakov k práci, k technike, hospodáreniu na pracovisku a k výsledkom spoločenskej práce (Bardiovská, 1986.s.41).

1.1 Vzťah odborného výcviku k ostatným vyučovacím predmetom

V sústave vyučovacích predmetov má odborný výcvik mimoriadne postavenie. Nevyhnutným predpokladom je spolupráca majstra odbornej výchovy s učiteľmi odborných a všeobecno-vzdelávacích predmetov. Veľmi významná je vzájomná nadväznosť a podmienenosť medzi teoretickými odbornými predmetmi a odborným výcvikom. Tu dochádza k spojeniu teórie s praxou, k procesu syntézy a integrácie vedomostí, čiže k vzájomnej súvislosti teoretickej a praktickej prípravy k efektívnejšiemu nadobúdaniu poznatkov a zručností v odbornom výcviku. A naopak, praktické skúsenosti získané v odbornom výcviku upevňujú vedomosti v teoretických predmetoch. Pri zostavovaní jednotlivých osnov učebných predmetov sa prihliada na to, aby sa zabezpečil súlad medzi obsahom teoretických odborných predmetov a obsahom odborného výcviku. Preto má majster odbornej výchovy poznať obsah ostatných predmetov. Teória a prax majú na seba nadväzovať. Učebné plány a osnovy majú zaručiť koordináciu odborno-teoretických predmetov s odborným výcvikom, a to nielen čo do obsahu, no aj časovo tak, aby teória výroby o niečo predbiehala výrobnú prax. Najideálnejšie by bolo zabezpečiť v jednej osobe majstra aj učiteľa.

Uplatňovanie medzipredmetových vzťahov vyžaduje premyslené plánovanie učiva. Zosúladenie jednotlivých tematických celkov a tém pred vlastnou prípravou a na tomto základe výber základného učiva, aby sa v ňom výrazne odrážalo uplatnenie medzipredmetových vzťahov všetkých predmetov. Na stredných odborných učilištiach je potrebné sa aj vo všeobecno-vzdelávacích predmetoch zamerať na charakter učebného odboru, aby sa odbornosť prelínala najmä v predmetoch: slovenský jazyk, matematika, chémia, fyzika, telesná a branná výchova, ale aj mimopracovná výchova. (Ščavnická 2006, s. 8).

Hoci vzťah odborného výcviku k všeobecno-vzdelávacím predmetom je veľmi silný, nadväznosť a využitie týchto predmetov sú často veľmi značné, nie je vždy dostatočne docenený.

Osobitne túto okolnosť treba zdôrazniť v slovenskom jazyku. Pri práci sa človek učí myslieť. Takéto myslenie si vyžaduje, aby sa žiak vyjadroval presne, či už písomne alebo ústne a práve na slovenskom jazyku je potrebné dosiahnuť, aby sa žiaci vedeli samostatne vyjadrovať. Takmer pri všetkých prácach je nevyhnutné využiť vedomosti z matematiky, či už pri meraní, vážení, riešení jednoduchých alebo zložitejších výpočtoch.

Ťažko zvládne techniku práce svojho odboru pracovník, ktorý nemá poznatky z fyziky. Práve fyzika a fyzikálne poznatky sú jedným zo základov výrobnéj činnosti. Prispievajú k logickému mysleniu, k vedeckému chápaniu sveta, využívaniu prírodných javov a zákonov a ich využívaniu v oblasti rôznych funkcií strojov, prístrojov a zariadení, s ktorými žiaci prichádzajú do styku pri praktickom vyučovaní. Zosúladenie nadväznosti teórie s odborným výcvikom sa spravidla prerokuje na spoločnom zasadnutí predmetových komisií. Uplatňovanie medzipredmetových vzťahov má odstrániť izolovanosť učiva, ktoré si žiaci osvojujú a izolovanosť medzi učiteľmi, ktorí obsahovú stránku vyučovania zabezpečujú (Ščavnická 2007, s. 9).

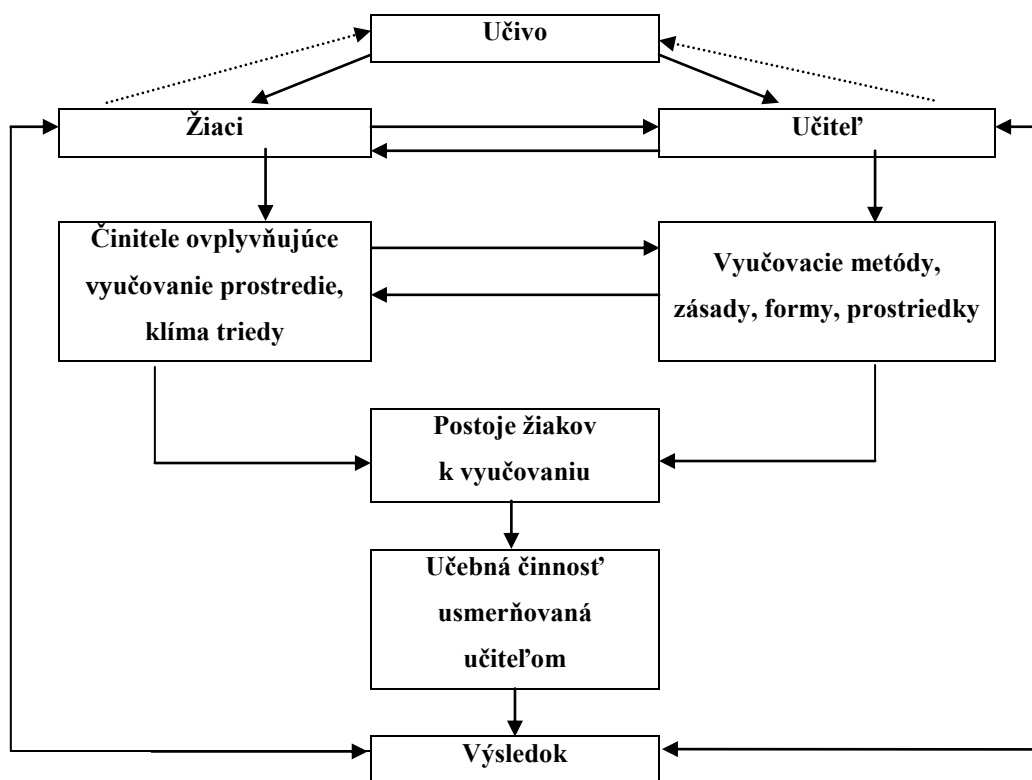
1.2 Organizačné usporiadanie odborného výcviku

Na odbornom výcviku sa trieda rozdelí na určitý počet učebných skupín, pretože nácvik manuálnych zručností a návykov si vyžaduje väčšiu starostlivosť, ktorá musí byť venovaná každému žiakovi. Učebné výrobné skupiny sa tvoria pri nástupe žiakov do školy a nie je vhodné a pedagogicky správne meniť ich zloženie počas učebnej doby. Učebná výrobná skupina nie je len organizačným útvarom odborného výcviku, ale pod priamym

vedením majstra sa v nej utvára kolektív budúcich kvalifikovaných robotníkov. Jej správne zloženie je predpokladom úspešného skupinového odborného výcviku.

Každá vyučovacia jednotka, či už v teoretickom alebo praktickom vyučovaní, má svoj stanovený výchovno-vzdelávací cieľ. Aby bol tento cieľ dosiahnutý a vyučovanie prinieslo očakávaný výsledok, musí medzi vyučujúcim a žiakom prebiehať interakcia.

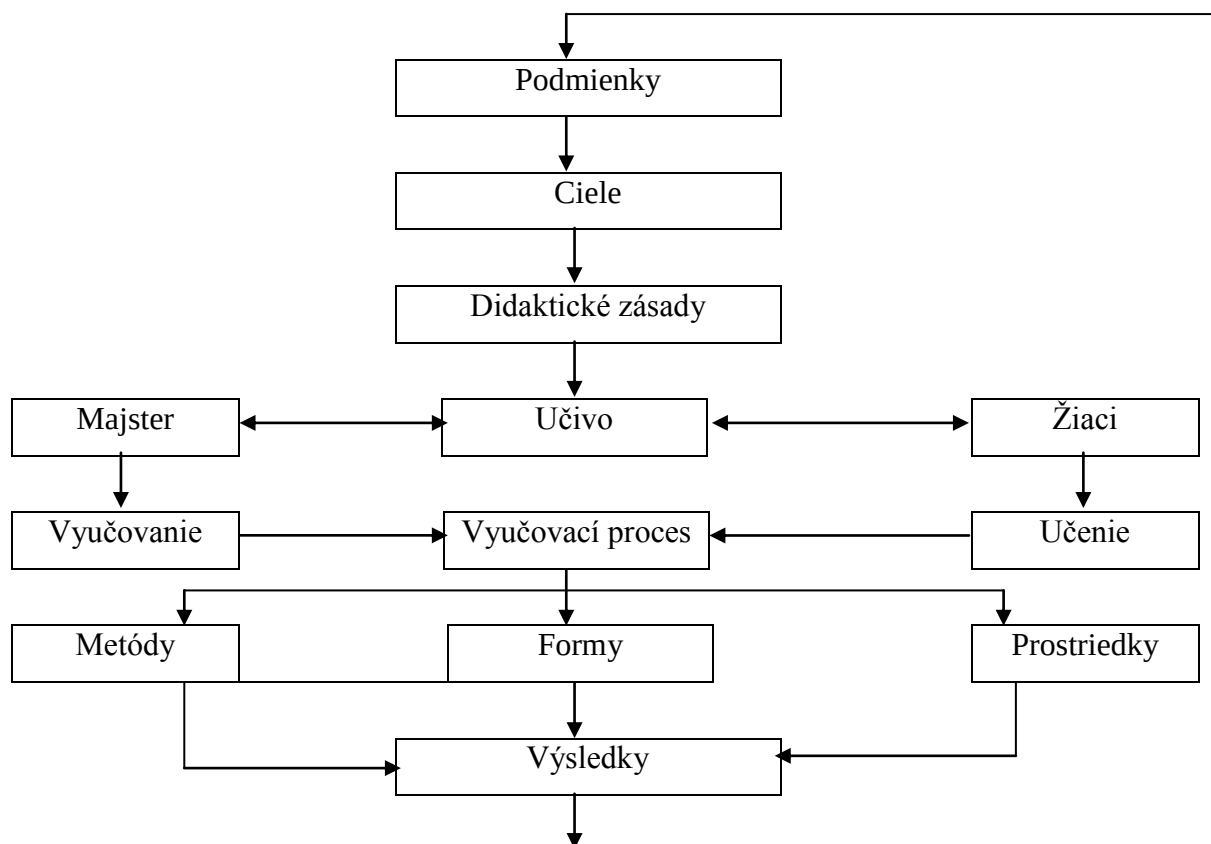
Poláčková to znázornila v nasledujúcej schéme:

Činitele vo vyučovacom procese odborného výcviku podľa Harausovej:

- podmienky
- ciele
- didaktické zásady
- majster a žiaci
- učivo
- metódy
- formy
- materiálno-technické prostriedky
- výsledky.

Tieto činitele významne ovplyvňujú vyučovací proces predmetu a vytvárajú systém didaktiky odborného výcviku, ktorý Bajtoš graficky znázornil takto:

Špecifiká odborného výcviku podľa Harausovej:

- ☞ odborný výcvik je do určitej miery aj pracovný proces;
- ☞ prebieha súčasne s teoretickým vyučovaním, čo zabezpečuje spojenie teoretických poznatkov s praktickými zručnosťami a návykmi pri tvorivom riešení úloh;
- ☞ žiaci sa zúčastňujú na produktívnej práci a vytváraní materiálnych hodnôt;
- ☞ odborný výcvik prebieha v podmienkach podobných ako je výrobný proces;
- ☞ odborný výcvik využíva iné organizačné formy ako teoretické vyučovanie;
- ☞ kontakt majstra so žiakom je bezprostredný a dlhšie trvajúci;
- ☞ vyučovacia jednotka trvá dlhšie;
- ☞ nevyhnutnosť dodržiavania bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci;
- ☞ hodnotenie je zamerané hlavne na psychomotorické zručnosti;

1.3 Zvláštnosti odborného výcviku

Odborný výcvik je základný vyučovacím predmetom na stredných odborných školách. Je zameraný na osvojovanie si odborných vedomostí, praktických zručností a návykov potrebných pri výkone povolania, uskutočňuje sa v súlade s učebnými osnovami, najmä produktívnou prácou, ktorá spočíva v zhotovovaní rôznych výrobkov a poskytovaní služieb.

Podľa Krušpana a Modranského **úlohy majstra** odbornej výchovy sú dvojakého druhu:

1. úlohy, ktorých riešenie zabezpečuje, že žiakom bude správne sprostredkovaný systém odborných vedomostí, zručností a návykov
2. úlohy, ktorých riešenie prispieva k správne formovaniu rysov osobnosti absolventa.

Úlohy žiakov môžeme rozdeliť do dvoch skupín:

1. úlohy, ktorých riešením žiaci zvládnu základy odborného majstrovstva;
2. úlohy, ktorých riešenie prispieva k správne utváraniu počiatočných návykov sebavýchovy a sebazdelávania;

Charakteristické zvláštnosti odborného výcviku podľa Krušpana a Modranského:

- ☞ obsah odborného výcviku musí zodpovedať technickým a technologickým princípom odboru, pre ktorý sa žiaci pripravujú;
- ☞ v odbornom výcviku dochádza k integrácii teoretických poznatkov a pracovných zručností a návykov pri tvorivom riešení výrobných úloh. Majster odbornej výchovy musí organizovať vyučovací proces tak, aby výsledkom vzájomného pôsobenia bola vyššia kvalita poznatkov a zručností žiakov v oboch oblastiach;
- ☞ odborný výcvik prebieha v procese produktívnej práce žiakov a žiaci v ňom popri nadobúdaní vedomostí, zručností a návykov vytvárajú aj určité materiálne hodnoty;
- ☞ odborný výcvik prebieha v prostredí, ktoré má všetky podstatné znaky reálneho prostredia vo výrobe, službách alebo priamo v takomto reálnom prostredí;
- ☞ odborný výcvik prebieha v odlišných organizačných formách vyučovania, ako je to v teoretických predmetoch;
- ☞ v odbornom výcviku je kontakt majstra odbornej výchovy so žiakmi bezprostrednejší a dlhšie trvajúci, čo vytvára priaznivé podmienky nielen pre poznávací proces žiakov, ale aj pre ich výchovu v užšom zmysle slova;

Všetky tieto zvláštnosti predmetu odborný výcvik si vyžadujú aj primeranú pedagogickú prácu majstra odbornej výchovy pri organizovaní, riadení, regulácii a hodnotení vyučovacieho procesu.

Odborný výcvik podľa Tinakovej prebieha za určitých podmienok, ktoré spĺňajú dôležitú úlohu a delí ich takto:

1. Vonkajšie:

- spoločensko-historické
- regionálne
- materiálno-technické.

2. Vnútorne

- stav duševného a telesného vývoja žiakov
- vedomosti, zručnosti a návyky žiakov
- schopnosti a záujmy
- charakterové vlastnosti.

2 CIELE VYUČOVACIEHO PROCESU V ODBORNOM VÝCVIKU

Základným znakom ľudskej činnosti je cieľavedomosť. Cieľ je ideálna predstava toho, čo sa má v činnosti dosiahnuť. Vyučovacie ciele predstavujú plánovanú zmenu osobnosti žiaka, ku ktorej dochádza vo výchovno-vzdelávacom procese. Vyučovací proces v odbornom výcviku má plniť dve funkcie: **vzdelávaciu** a **výchovnú**, preto sa majú ciele formulovať pre obidve oblasti. Majster odbornej výchovy formuluje pre svoju každodennú činnosť ciele:

- ☞ tematických celkov
- ☞ tém učiva
- ☞ vyučovacích jednotiek
- ☞ jednotlivých častí.

Tieto ciele sa nazývajú špecifické (konkrétne) a rozdeľujú sa na:

1. **kognitívne**, poznávacie – vzdelávacie (hlava)

- zahŕňajú oblasť: - vedomostí
- intelektuálnych zručností
 - schopností.

Prevažujú pri vzdelávaní.

2. **psychomotorické** - výcvikové (ruka)

- zahŕňajú oblasť: - motorických zručností
- návykov.

Sú hlavnou náplňou odborného výcviku.

3. **afektívne**, postojoyé – výchovné (srdce)

- zahŕňajú oblasť: - citov
- postojov
 - hodnotovej orientácie
 - sociálno-komunikačných zručností.

Ide tu hlavne o výchovu.

Ciele majú veľký motivačný význam nielen pre žiakov, ale aj pre majstra. Cieľ, ktorý majster stanoví, by mal podnecovať žiakov k plánovaniu vlastnej činnosti a vytýčeniu cieľov a viesť ich k sebakontrolu a sebahodnoteniu. Prácu majstra odbornej výchovy s cieľmi možno zhrnúť takto:

- ☞ každá činnosť žiaka by mala viesť k cieľu;
- ☞ každý cieľ by mal byť dosiahnuteľný;

- ☞ každý cieľ by mal byť merateľný;
- ☞ každý žiak by mal posúdiť či sa k cieľu priblížil;
- ☞ čím sa viac k cieľu priblížime, tým je prítiažlivejší;

2.1 Požiadavky na ciele vyučovacieho procesu

Ciele vo výchovno-vzdelávacom procese by mali plniť podľa Bajtoša a iných autorov tieto požiadavky:

1. Konzistentnosť:

Podriadenosť nižších cieľov vyšším.

2. Primeranosť:

Súlad požiadaviek vyjadrených cieľmi s možnosťami a schopnosťami žiakov a majstrov a s reálnymi podmienkami.

3. Vyjadrenie v pojmoch výkonov žiakov:

Označenie konečného stavu, ktorý sa má u žiakov dosiahnuť.

4. Jednoznačnosť:

Formulovať ciele tak, aby nepripúšťali viac významov.

5. Kontrolovateľnosť:

Určiť cieľ tak, aby umožňoval porovnať dosiahnuté výsledky.

6. Rešpektovanie taxonómie cieľov:

Ciele sa majú formulovať tak, aby pokrývali rôzne úrovne učenia sa.

Ak má obsahovať cieľ všetky tri zložky, má sa podľa Magerovej techniky formulovať takto:

- **požadovaný výkon žiaka** – pozorovanie pri činnosti
- **podmienky výkonu žiaka** – vymedzenie spôsobu riešenia a použitia pomôcok
- **norma výkonu žiaka** – stanoviť časový limit.

Pri určovaní cieľov Bajtoš doporučuje tento postup:

- oboznámiť sa s profilom absolventa
- vymedziť ciele určené v učebných osnovách
- analyzovať obsah učiva
- dodržiavať požiadavky na ciele vyučovacieho procesu
- vymedziť podmienky, za ktorých sa má výkon dosiahnuť

- určiť normu očakávaného výkonu (Tinaková, 2009, s. 15).

2.2 Taxonómia cieľov

Pri formulácii špecifických (konkrétnych) cieľov musíme brať do úvahy, že sú viaceré úrovne osvojovania učiva od zapamätania poznatkov až po ich tvorivú aplikáciu. Je to v podstate klasifikácia cieľov a ide o to, aby sa zdôraznil ich hierarchický charakter, preto sa označuje ako **taxonómia cieľov**.

Kritériom klasifikácie cieľov bývajú samostatné oblasti v psychickej činnosti žiakov pri učení. V súčasnosti sú známe viaceré taxonómie podľa rôznych autorov.

1. Taxonómia cieľov v kognitívnej oblasti – sú to ciele poznávacie alebo vzdelávacie.

Táto kategória má štyri úrovne:

a. Zapamätanie poznatkov:

definovať, napísať, zopakovať, vymenovať, nakresliť.

b. Porozumenie poznatkov:

objasniť, vysvetliť, vyjadriť vlastnými slovami, opísať, preformulovať.

c. Použitie poznatkov v školských situáciách:

aplikovať, demonštrovať, načrtnúť, napísať správu, vypočítať, vyčíslieť, vyskúšať, rozhodnúť, klasifikovať.

d. Použitie poznatkov v problémových situáciách:

oceniť, obhájiť, porovnať, posúdiť, vyriešiť, navrhnúť, vyvodiť závery.

2. Taxonómia cieľov v psychomotorickej oblasti – sú to ciele výcvikové.

Táto kategória má sedem úrovní:

a. Vnímanie činnosti – zmyslová činnosť:

vybrať, určiť, identifikovať, izolovať, rozoznať, popísať.

b. Pripravenosť na činnosť:

ukázať, začať, reagovať, poznať, vysvetliť, prejavíť.

c. Napodobňovanie činnosti:

zhotoviť, skonštruovať, nastaviť, opraviť, zmerať, vyrobiť, zostaviť.

d. Mechanická činnosť:

ako pri napodobňovaní činnosti v bode c.

e. Komplexná aktívna činnosť:

ako pri napodobňovaní a mechanickej činnosti, bod **c.** a **d.**

f. *Prispôsobovanie – adaptácia činnosti:*

prispôbiť, zmerať, adaptovať, zrevidovať.

g. *Tvorivá činnosť:*

skonštruovať, vytvoriť, kombinovať, zložiť, navrhnúť.

3. Taxonómia cieľov v afektívnej oblasti – sú to ciele postojoyé alebo výchovné.

Táto kategória má päť úrovní.

a. *Prijímanie – vnímavosť:*

citlivosť, pozornosť,

uvedomenie, ochota, usmernená pozornosť.

b. *Reagovanie:*

aktívna pozornosť,

súhlas, ochota reagovať, usmernená pozornosť.

c. *Oceňovanie hodnoty:*

vytvorenie postoja, vyvolanie záujmu, pociťovanie záväzku,

akceptovanie, preferovanie, presvedčenie o hodnote.

d. *Integrovanie hodnoty:*

vytváranie osobného hodnotového systému,

formovanie zodpovednosti, uvedenie novej hodnoty do systému hodnôt.

e. *Začlenenie hodnoty do charakteru štruktúry:*

hodnotový systém sa včleňuje do charakteru jedinca,

charakterová vyhranenosť.

2.3 Práca majstra odbornej výchovy s vyučovacími cieľmi

Majster by mal pracovať s vyučovacími cieľmi vo všetkých fázach vyučovacieho procesu:

- **Pri príprave na vyučovací deň:**

majster odbornej výchovy sleduje ciele vyučovacieho dňa alebo jeho časti, ciele predmetu a študijného odboru. V tejto fáze sleduje didaktickú analýzu učiva.

- **Na začiatku vyučovacieho dňa:**

majster odbornej výchovy oboznamuje žiakom vyučovacie ciele na daný tematický celok a na konkrétny vyučovací deň. Úlohou je zaktivizovať žiakov.

- **V priebehu vyučovacieho dňa:**

majster odbornej výchovy spolu so žiakmi sledujú, ako sa priblížili k stanovenému cieľu. Ak je potrebné, majster prispôsobuje ciele zmeneným podmienkam.

- **Na konci vyučovacieho dňa:**

majster odbornej výchovy hodnotí spolu so žiakmi, či boli stanovené ciele splnené. Čo sa im podarilo a čo nie. Je to dôležité pre ďalšiu prácu majstra so žiakmi.

Prácu majstra odbornej výchovy s vyučovacími cieľmi je možné podľa Bajtoša zhrnúť takto:

1. Každá činnosť žiaka by mala viesť k cieľu, ktorý má žiak pred očami a ktorý chce dosiahnuť.
2. Každý cieľ by mal byť pre žiaka dosiahnuteľný a mala by sa posilňovať jeho dôvera, že sa cieľ dá skutočne dosiahnuť.
3. Každý žiak by mal mať sám možnosť posúdiť, či sa k cieľu blíži alebo nie.
4. Ciele by mali byť významné pre žiaka aj mimo školy.
5. Dlhodobé ciele sú významnejšie, pretože pomáhajú prekonať nepríťažlivé čiastkové ciele.
6. Čím viac sa k cieľu približujeme, tým sa cieľ stáva prítiažlivejší.

Cieľové zameranie by nemalo pôsobiť ako jednostranný tlak na žiakov, ale ich má podnecovať k plánovaniu vlastnej činnosti a k vytyčovaniu vlastných cieľov. Má viesť žiakov k vlastnej sebakontrolle a k sebahodnoteniu.

Vyučovacie ciele ovplyvňujú cieľavedomosť vyučovania, ich znalosť a prijatie má pre žiakov a majstrov odbornej výchovy veľký motivačný význam, a to aj vtedy, ak sa im ich nepodarilo z rôznych príčin dosiahnuť.

3 DIDAKTICKÉ ZÁSADY

Všetky pravidlá a zásady využívané v didaktike sa nazývajú **didaktické zásady**. Sú to požiadavky, ktoré sú nevyhnutné pri výchovno-vzdelávacom procese. Pedagogika sa už po celé stáročia usilovala o formuláciu základných pravidiel, ktoré by zaisťovali efektívnosť vyučovacieho procesu. Tak postupne vznikal a rozvíjal sa systém pedagogických zásad. O ich formuláciu sa pokúsil J. A. Komenský a mnoho ďalších pedagógov.

Ak poznáme didaktické zásady, môžeme správne voliť metódy a formy práce, hľadať cesty k formovaniu osobnosti žiaka. Aby pedagóg mohol pôsobiť na žiakov čo najúčinnnejšie, výchovno-vzdelávacie ciele musí systematicky zameriavať a pritom uplatňovať všetky didaktické princípy, výchovné zásady, rešpektovať požiadavky technickej výroby jednotlivých odborov. (Harausová, 2009, s. 16)

Každá ľudská činnosť, ak má byť cieľavedomá, systematická a efektívna, musí sa riadiť jasnými pravidlami. To isté platí aj pre vyučovací proces a v didaktike ich nazývame **didaktickými zásadami**. Didaktické zásady sa navzájom prelínajú, jedna druhu podporujú a usmerňujú priebeh a výsledky vyučovacieho procesu. Určujú tiež obsah, organizačné formy, prostriedky a metódy odborného výcviku v súlade s cieľmi a zákonitosťami procesu utvárania vedomostí, zručností a návykov. V celom vyučovacom procese sa prejavujú veľmi zložité zákonitosti. Didaktika sa zaoberá skúmaním a formovaním týchto zásad a pravidiel s cieľom zefektívniť vyučovací proces. (Ščavnická, 2006, s. 15)

Každú vyučovaciu zásadu je didakticky správne chápať v priebehu celej vyučovacej hodiny. V literatúre a následne aj v praxi sa pôsobnosť tej - ktorej zásady veľmi nesprávne zužuje a obmedzuje. Správne uplatňovanie vyučovacích zásad má mimoriadny vplyv na priebeh a najmä výsledky učebnej činnosti žiakov. Rešpektovanie vyučovacích zásad uľahčuje a urýchľuje učenie žiakov, ale aj odovzdávanie vedomostí prostredníctvom vyučovania učiteľmi, a tak šetrí energiu žiakov aj učiteľov. To sa týka vyučovania všetkých predmetov. Zásada sa uplatňuje rešpektovaním nasledovných pravidiel:

- „od konkrétneho k abstraktnému“
- „od blízkeho k vzdialenému“
- „od jednoduchému k zložitému“
- „od známeho k neznámemu“.

Vo vyučovacom procese sa uplatňuje prostredníctvom názoru a využívaním individuálnych skúseností žiakov. Správne uplatňovanie didaktických zásad má mimoriadny vplyv na priebeh

a najmä na výsledky učebnej činnosti žiakov. (Bajtoš, 2000, s. 45). Didaktické zásady sú kladené aj na obsah, rozvrh, učebnice a tiež všetky dokumenty musia byť s nimi v súlade.

Didaktické zásady vytvárajú určitý systém, kde sú vo vzájomnom vzťahu a navzájom sa vo vyučovaní prelínajú a podporujú. Využívajú sa s osobnostnými predpokladmi žiaka, ktoré vznikli z dvoch základných zložiek:

- **subjektívna zložka** – osobnostné danosti a predpoklady žiaka
- **objektívna zložka** – bez ohľadu na typ osobnosti žiaka.

3.1 Pojem didaktickej zásady

V literatúre sa používajú rôzne termíny a pomenovania, ako sú: vyučovacie princípy, vyučovacie zásady, didaktické princípy, didaktické zásady. V podstate princípy a zásady sú rovnocenné pojmy.

Didaktické zásady sú najvšeobecnejšie a najdôležitejšie požiadavky, ktoré v súlade s cieľmi vyučovacieho procesu a s jeho základnými zákonitosťami určujú jeho charakter. Majú všeobecnú platnosť pre všetky stupne škôl a druhy vyučovania a významne pôsobia na ostatné prostriedky a činitele súvisiace s týmto procesom – tvorba osnov, učebníc, učebných pomôcok, usporiadanie vyučovacích hodín do rozvrhu a podobne. (Bajtoš, 2000, s. 34). Umožňujú dosahovať stanovené výchovno-vzdelávacie ciele. Didaktické zásady sa vzájomne prelínajú a podporujú. V súlade s didaktickými zásadami musia byť aj obsah vzdelania, učebnice, školské knihy, pomôcky a usporiadanie hodín do rozvrhu. (<http://pdf.truni.sk/e-skripta/tvb/lesson02/player.html>).

Didaktické zásady sú najdôležitejšie požiadavky, normy, smernice, pravidlá usmerňovania učebného procesu pri uplatňovaní stanovených cieľov. Pod pojmom zásady rozumieme požiadavky, ktoré sú nevyhnutné pri výchove, teda aj vo výchovno-vzdelávacom procese odborného výcviku (Poláčková, 2000, s. 11).

Didaktické zásady sú rozhodujúce pre postup majstra odbornej výchovy pri výbere a usporiadaní učiva a pre učenie žiaka. Uplatňujú sa vo všetkých momentoch vyučovania, a to pri utváraní predstáv a pojmov, pri upevňovaní a skúšaní učiva. Nie je podstatné, či ich je toľko alebo toľko, podstatné je to, že sú to najzákladnejšie požiadavky bez rešpektovania ktorých by nebolo vyučovanie efektívne (Petlák, 2004, s.122). Tak ako v teoretickom vyučovaní aj v odbornom výcviku je potrebné dodržiavať didaktické zásady.

Didaktické zásady sú teda pokyny, požiadavky, zákonitosti, ktoré musí rešpektovať učiteľ, aby dosiahol didaktický cieľ. Nie je správne, ak sa zásady definujú ako pravidlá. Kým

vyučovacia zásada vyjadruje komplexnejší prístup, pojmom „pravidlo“ vyjadrujeme postupné realizovanie tej - ktorej zásady. Príkladom sú Komenského zlaté pravidlá – od jednoduchšieho k zložitejšiemu, od blízkeho k vzdialenému a pod.

Vyučovacie zásady sú najvšeobecnejšie alebo najzákladnejšie požiadavky, ktoré v súlade s cieľmi výchovno-vzdelávacieho procesu a jeho základnými zákonitosťami určujú jeho charakter, určujú, že má byť primeraný, názorný, systematický a emocionálny. (Petlák, 2004, s. 108).

3.2 Klasifikácia didaktických zásad

V diele „Veľká didaktika“ J. A. Komenský zdôvodňuje viac ako päťdesiat vyučovacích zásad a v „Analytickej didaktike“ formuluje až stoosemdesiat sedem vyučovacích zásad. Mnohé z ich zanikli alebo sa zlúčili do jednej zásady.

Didaktické zásady majú všeobecnú platnosť pre všetky stupne škôl a druhy vyučovania a významne pôsobia na ostatné prostriedky a činitele súvisiace s týmto procesom, ako sú:

- tvorba osnov
- tvorba učebníc
- tvorba učebných pomôcok
- usporiadanie vyučovania
- zostavenie rozvrhu hodín.

Členenie didaktických zásad je podľa mnohých autorov rôzne. H. Glockel ich člení takto:

1. Základné:

- a. odbornosť*
- b. primeranosť*
- c. cieľuprimeranosť.*

2. Regulujúce:

- a. názornosť*
- b. samočinnosť*
- c. motivácia*
- d. zjednodušenie – rozklad učiva*
- e. zabezpečenie výsledku*
- f. ekonómia*
- g. výchovnosť.*

3. Ďalšie:

- a. kooperácia*
- b. utváranie*
- c. koncentrácia*
- d. exemplárne vyučovanie*
- e. priblíženie sa k životu*
- f. plánovanie*
- g. situačná vhodnosť.*

L. V. Zankov člení zásady takto:

- 1. Vyučovanie na vysokom stupni náročnosti*
- 2. Napredovanie rýchlym tempom*
- 3. Vedúca úloha teoretických vedomostí*
- 4. Uvedomenie procesu učenia žiakov*
- 5. Rozvoj všetkých žiakov triedy.*

Počet vyučovacích zásad nemôže byť navždy stanovený, lebo sa neustále vyvíjajú, menia, dopĺňajú, ako aj rastú poznatky o vyučovaní. Zásady sa navzájom prelínajú a jedna druhú podporujú. E. Petlák rozdeľuje didaktické zásady takto:

1. Klasické:

- a. aktivita*
- b. trvácnosť*
- c. systematickosť*
- d. primeranosť*
- e. názornosť*
- f. uvedomelosť*
- g. výchovnosť*
- h. individuálny prístup.*

Tieto zásady sa uplatňovali už dávno a majú univerzálnu platnosť.

2. Novšie:

- a. vedeckosť*
- b. spätná väzba*
- c. emocionálnosť a ďalšie.*

Tieto zásady sú spojené s novšími nárokmi na vyučovanie.

3. Najnovšie:

- a. *optimálnosť*
- b. *tvorivosť*
- c. *systémovosť a ďalšie.*

Tieto zásady si vyžiadali terajšie nároky na vyučovanie.

Didaktické zásady plnia podľa K. Bayera tieto významné funkcie:

☞ **regulačnú:**

usmerňujú činnosť učiteľa a žiakov

☞ **legitimačnú:**

vysvetľujú a zdôvodňujú podstatu vyučovacieho procesu

☞ **kritickú:**

ich poznanie umožňuje analyzovať vyučovanie, sú kritériami vyučovania

☞ **uľahčujúcu:**

ich uplatňovanie uľahčuje učiteľovi a žiakom prácu

☞ **integračnú:**

ich uplatňovanie pôsobí na viaceré stránky výchovno-vzdelávacieho procesu

☞ **sprostredkujúcu medzi teóriou a praxou:**

ide o spájanie teórie s praxou.

3.3 Didaktické zásady využívané v odbornom výcviku

Didaktické zásady sú najdôležitejšie požiadavky, normy, smernice a pravidlá usmerňovania učebného procesu pri uplatňovaní stanovených cieľov. Tak ako v teoretickom vyučovaní aj v odbornom výcviku je potrebné dodržiavať didaktické zásady, ktoré sú rozhodujúce pre postup majstra odbornej výchovy pri výbere a usporiadaní učiva. (Ščavnická, 2006, s. 6).

Uplatňujú sa vo všetkých momentoch vyučovania, a to pri utváraní predstáv a pojmov, pri upevňovaní a skúšaní preberaného učiva. Nie je podstatné koľko ich je, podstatné je to, že sú to najzákladnejšie požiadavky bez rešpektovania ktorých by nebolo vyučovanie efektívne. (Petlák, 2004, s. 122).

Dodržiavanie didaktických zásad vo vyučovacom procese je nevyhnutnou podmienkou, ak chceme dosiahnuť stanovené ciele. Didaktika pozná veľa didaktických zásad, ktoré sa využívajú vo vyučovacom procese. My sa sústredíme na tie, ktoré sa najčastejšie uplatňujú

v odbornom výcviku. Dodržiavanie didaktických zásad je základnou podmienkou k dosiahnutiu efektívnosti vyučovania.

1. Zásada utvorenia optimálnych podmienok pre vyučovací proces

Vyjadruje požiadavku zabezpečiť čo najoptimálnejšie a najvhodnejšie materiálne, organizačné, hygienické, ergonomické a psychologické podmienky pre realizáciu vyučovacieho procesu. (Bajtoš, 2000, s. 36).

Žiaci by mali byť dostatok kvalitných učebníc, študijnej literatúry, didaktických prostriedkov, učebných pomôcok, primerané nástroje. Vyučovanie má prebiehať vo vhodne zariadených odborných učebniach, dielňach, cvičných a prevádzkových pracoviskách, ktoré vyhovujú hygienickým a bezpečnostným normám, ergonomickým a estetickým podmienkam.

2. Zásada uvedomelosti a aktivity

Veľa učiteľov, najmä začiatčníkov, sa dopúšťa chýb. Nazdávajú sa, že k tomu, aby boli žiaci aktívni, stačí len motivácia na začiatku hodiny.

Uvedomelosť a aktivita sa musia prelínať celým vyučovacím procesom. Iba také vyučovanie je plnohodnotné, pri ktorom sa žiak stotožní s jeho úlohami a cieľmi. Uvedomelosť a aktivitu chápeme ako jednu zásadu, pretože bez uvedomelosti niet aktivity a naopak. Cvičné práce na rôznych materiáloch alebo výrobkoch vedú žiaka ku kreativite, k motivácii a k záujmom. (Poláčková, 2000, s. 11).

Uvedomelosť neznamena iba to, aby žiak vedel čo sa učí, prečo sa učí, ale aby si k učeniu vytvoril kladný vzťah.

Aktivita, to nie je iba hlásenie sa žiakov, ale žiaci môžu byť aktívni aj vtedy, ak sa nehlásia, ale myšlienково spracujú učivo. Aktivita sa týka myšlienkovvej, citovej a vôľovej stránky.

3. Zásada názornosti

Ani odborný výcvik sa nezaobíde bez názornosti. Názornosť sa realizuje pomocou zmyslového vnímania predmetov a javov. Najviac sa uplatňuje v úvodnej inštrukčnej v podobe názorných pomôcok. Tato zásada je neodmysliteľnou zložkou riadiacej pedagogickej práce majstra odbornej výchovy.

Preháňanie názornosti je taká istá chyba ako nedostatok názornosti.

4. Zásada primeranosti

Táto zásada vyjadruje požiadavku, aby obsah a rozsah učiva, ale aj metódy a sprostredkovanie žiakom boli primerané ich biologicko-psychologickým schopnostiam.

Všetka činnosť, ktorá sa realizuje na odbornom výcviku, musí byť žiakom primeraná. Stupeň namáhavosti učiva musí byť taký, aby to žiak zvládol, aby sa mu práca darila a aby mal chuť do ďalšej práce.

Zásada primeranosti sa môže uplatniť aj tak, že majster odbornej výchovy presunie ťažšie témy do vyšších ročníkov.

Telesne slabším žiakom nebude ukladať také pracovné úlohy, ktoré si vyžadujú značnú fyzickú námahu.

5. Zásada trvácnosti

Vyžaduje, aby si žiak osvojené vedomosti a zručnosti trvale zapamätal a osvojil tak, aby ich vedel kedykoľvek a s istotou použiť. Preto je potrebné osvojené vedomosti systematickým opakovaním a precvičovaním upevňovať.

Osvojovať sa majú také vedomosti, zručnosti, návyky a schopnosti, ktoré potrebujú žiaci pre život, pre to, aby mohli tvorivo, efektívne vykonávať svoje povolanie a aktívne sa zúčastňovať spoločenského života.

6. Zásada systematickosti a sústavnosti

Vyjadruje požiadavku logicky usporiadaného systému učiva so zreteľom na vekové osobitosti žiakov, ktoré si žiaci systematicky osvojujú pod vedením učiteľa a majstra.

Dôležitú úlohu pri uplatňovaní tejto zásady má majster odbornej výchovy a musí dbať na to, aby sa v každom učebnom dni obsah a rozsah vedomostí, zručností a návykov u žiakov rovnomerne rozširoval, prehľboval a utvrdzoval. Majster odbornej výchovy musí zásadu sústavnosti uplatňovať od prípravy učebných podkladov až po hodnotenie žiakov. Pritom dbá, aby žiaci pracovali samostatne a aby svoju prácu robili čo najhospodárnejšie. (Poláčková, 2000, s. 11).

Do pojmu odborný výcvik je nutné zahrnúť nielen obsah, formy, metódy a didaktické prostriedky, ale aj činnosť majstra a činnosť majstrom vedených žiakov.

7. Zásada vedeckosti

Zdôrazňuje požiadavku nielen výberom vedeckých poznatkov, ale vedecky presne podávať informácie žiakom z vedných predmetov. Vedeckosť sa musí opierať o najnovšie

vedecké a pedagogické skúsenosti a ich aplikovanie do praxe. Aby majster odbornej výchovy mohol úspešne realizovať tieto ciele, musí tvorivým spôsobom aplikovať najnovšie poznatky vedy a techniky v praktickom vyučovaní a premyslene vybrať vhodné metódy a prostriedky vyučovania.

8. Zásada spojenia teórie s praxou

Teória a prax sú v činnosti človeka neoddeliteľné. Majster odbornej výchovy pri svojej práci musí náležite využívať úlohu praxe pri rozvíjaní poznávania žiakov a učiť ich používať teoretické poznatky v praktickej činnosti.

Je veľmi dôležité, aby sa žiak naučil uvedomele používať osvojené poznatky pri riešení praktických úloh. (Špánik a kol., 1991, s. 49).

Na základe vedomostí z odborných predmetov si žiaci osvojujú zručnosti a návyky v praktickej činnosti v odbornom výcviku.

9. Zásada individuálneho prístupu

Majster odbornej výchovy by mal poznať každého žiaka, obsah jeho vedomostí, úroveň jeho zručností a návykov, aj spôsob, ako si ich osvojuje, aby mohol na neho individuálne pôsobiť.

Pri individuálnom pôsobení vychádza nie z jeho nedostatkov, ale z kladných osobných vlastností. Je veľmi dôležité, aby majster odbornej výchovy bral ohľad na individuálne zvláštnosti žiaka nielen zo stránky telesnej vyspelosti, ale aj psychickej zrelosti.

10. Zameranie vyučovacieho procesu na všestranný rozvoj osobnosti žiakov

Táto zásada vychádza zo vzdelávacej a výchovnej funkcie vyučovacieho procesu. Majster prispieva k všestrannému rozvoju osobnosti žiakov vtedy, ak u nich dochádza:

- k osvojovaniu všeobecných a odborných vedomostí, zručností a návykov;
- k rozvoju mravnej, estetickej, pracovnej, zdravotnej, ekologickej, ekonomickej a telesnej výchovy;
- k formovaniu pozitívneho vzťahu k svetu, spoločnosti v duchu humanizmu a demokracie;
- k rozvoju motivácie, k sebavzdelávaniu, k rozvoju poznávacích schopností, k tvorivosti a schopnosti pružne sa prispôsobovať meniacim sa podmienkam spoločnosti.

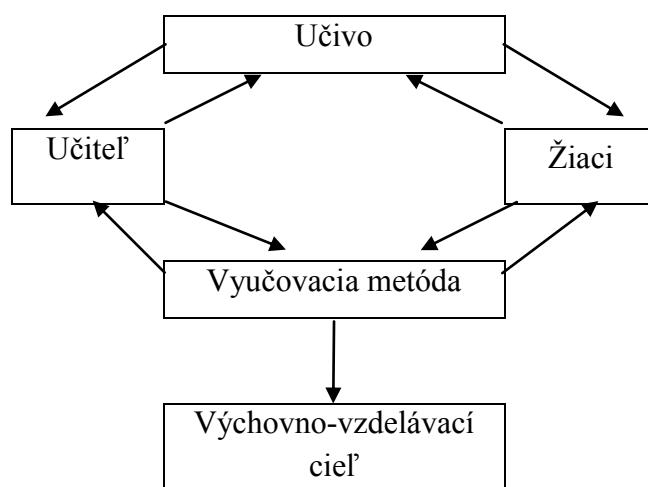
Aby majster odbornej výchovy mohol realizovať požiadavky uvedenej didaktickej zásady, musí pre každé učivo vyučovacej hodiny určiť:

- a. metodiku vzdelávacej stránky vyučovacieho procesu
- b. metodiku výchovnej stránky vyučovacieho procesu. (Ščavnická, 2006, s. 19).

4 VYUČOVACIE METÓDY

Vo vymedzení pojmu vyučovacej metódy nie je jednota. Vyučovacie metódy sú chápané ako spôsoby, cesty, prostriedky, ktoré učiteľ i žiaci používajú k dosiahnutiu výchovno-vzdelávacích cieľov. (Špánik a kol., 1991, s. 51).

Vyučovaciu metódu – ako vzťahy medzi učivom, učiteľom a žiakmi Petlák graficky znázornil takto:

Z grafického znázornenia vyplýva, že aj keď učivo má usmerňujúci charakter, učiteľ mu podriaďuje výber vyučovacej metódy, zasahuje do neho, obohacuje ho, prispôsobuje žiakom a dotvára ho. To isté platí aj vo vzťahu k žiakom. Učivo si neosvojujú len mechanicky a pasívne, ale ho obohacujú o vlastné poznatky a zaujímajú k nemu istý vzťah. Žiaci istým spôsobom cez svoj vzťah k učivu ovplyvňujú aj činnosť učiteľa (Petlák, 2004, s. 126).

Podľa Stračára: Vyučovacou metódou rozumieme zámerné usporiadanie obsahu vyučovania, činnosti majstra a žiaka, ktoré sa zaciľujú na dosiahnutie stanovených výchovných a vzdelávacích cieľov, a to v súlade so zásadami organizácie vyučovania. (Petlák, 2004, s. 125). V pedagogickej literatúre je najčastejšie sa opakujúcim kritériom delenia metód vyučovacieho procesu zdroj poznatkov.

Výber vhodnej vyučovacej metódy má nesmierne veľký význam. Je závislý od toho, ako pozná majster svoj odbor, ako ovláda pedagogické a psychologické zákonitosti učenia, do akej šírky pozná základné charakteristiky najbežnejších, ale aj najmodernejších vyučovacích metód.

Nemožno všetky témy učiť jednou metódou. Výber vyučovacej metódy sa určuje podľa obsahu učiva. Aj v priebehu učebného dňa je potrebné vyučovanie striedať a vhodne kombinovať.

Vyučovacie metódy patria k základným didaktickým kategóriám a sú neoddeliteľnou súčasťou modernizácie vyučovania na všetkých stupňoch našej školskej sústavy. (Špánik a kol., 1991, s. 51). Výber vhodných vyučovacích metód a spôsob ako ich majster odbornej výchovy používa, má veľký vplyv na rýchlosť a trvalosť osvojovania vedomostí a zručností žiakov. Majster volí takú metódu, ktorá v danom prípade zabezpečuje najlepšie výsledky.

4.1 Klasické vyučovacie metódy

Je množstvo vyučovacích metód, ktoré delíme z rôznych hľadísk. Skoro každá publikácia, ktorá sa zaoberá didaktikou, pristupuje ku klasifikácii metód. Rozdielne bývajú pomenované tie isté metódy. V didaktike nie je doposiaľ prijatá jednotná klasifikácia vyučovacích metód. Pri klasifikácii metód sa uvádzajú rôzne hľadiská. Najčastejšie opakujúcim sa kritériom delenia vyučovacích metód je **zdroj poznatkov**. Klasifikácia metód podľa Petláka, Bajtoša, Tinakovej a Harausovej:

I. PODĽA ZDROJA POZNATKOV

1. Slovné metódy – zdrojom poznatkov je hovorená, tlačená alebo písaná reč.

Slovné metódy sa delia na:

a. Monologické metódy:

- výklad
- rozprávanie
- vysvetľovanie
- opis
- prednáška.

b. Dialogické metódy:

- rozhovor
- beseda
- diskusia.

c. Metódy práce s knihou

2. Názorné metódy – zdrojom poznania je živé nazeranie. Medzi názorné metódy patria:

- a. *Demonštrovanie*
- b. *Pozorovanie*
- c. *Manipulácia s predmetmi*
- d. *Exkurzia.*

3. Praktické metódy – zdrojom poznania nie je iba pasívne vnímanie, ale aktívna činnosť. Praktické metódy sa delia na:

a. Metódy riešenia úloh:

- laboratórne práce
- projektové práce
- grafické práce
- konštrukčné práce
- technologické práce
- písomné práce
- správy.

b. Metódy praktickej práce:

- práca v dielňach
- práca na cvičných pracoviskách
- práca na prevádzkových pracoviskách.

II. PODĽA ETÁP VYUČOVACIEHO PROCESU

1. Motivačné metódy – slúžia na usmernenie záujmu o učenie . Ide o tieto metódy:

a. Úvodné motivačné metódy:

- motivačný rozhovor
- motivačné rozprávanie
- motivačná demonštrácia
- problém ako motivácia
- príklady zo života.

b. Priebežné motivačné metódy:

- uvádzanie príkladov
- motivačná výzva
- pochvala

- povzbudenie
- kritika.

2. Expozičné metódy – vytváranie nových vedomostí, zručností a návykov u žiakov.

K týmto metódam patria:

a. metódy priameho prenosu:

★ *monologické*

- výklad
- rozprávanie
- vysvetľovanie
- opis
- prednáška

★ *dialogické*

- rozhovor
- beseda
- diskusia

b. metódy sprostredkovaného prenosu:

- demonštračné
- pozorovanie
- manipulačné – montáž a demontáž
- laboratórne práce

c. aktivizujúce metódy:

- problémové
- simulačné
- inscenačné
- heuristické
- projektové
- výskumné
- didaktické hry.

3. Fixačné metódy – upevňovanie vedomostí, zručností a návykov. Patria tu tieto metódy:

a. ústne opakovanie

b. písomné opakovanie

- c. *metóda kladenia otázok*
- d. *opakovací rozhovor*
- e. *opakovanie s použitím literatúry, učebnice*
- f. *intelektuálny a motorický tréning.*

4. Diagnostické a klasifikačné metódy – sú to metódy hodnotenia, kontroly a klasifikácie vedomostí a zručností žiakov. K nim patria:

- a. *ústne skúšky*
- b. *písomné skúšky*
- c. *praktické skúšky*
- d. *didaktický test.*

III. Z HĽADISKA LOGICKÉHO POSTUPU

- 1. Induktívna metóda
- 2. Deduktívna metóda
- 3. Analyticko-syntetická metóda
- 4. Porovnávací metóda

IV. Z HĽADISKA AKTIVITY A SAMOSTATNOSTI ŽIAKOV

- 1. Metódy odovzdávania poznatkov
- 2. Metódy pozorovania žiakov
- 3. Metódy samostatnej práce žiakov
- 4. Metódy bádateľské a výskumné

V. PODĽA PROSTRIEDKOV Petlák člení metódy takto:

- 1. Ústne podanie
- 2. Laboratórna práca
- 3. Práca s knihou

VI. PODĽA PRÁCE UČITEĽA A ŽIAKA

1. Metódy heterodidaktické:

učebnú činnosť riadi a navodzuje učiteľ.

2. Metódy autodidaktické:

samoučenie žiakov.

VII. PODĽA POČTU ŽIAKOV

1. Metódy kolektívnej práce
2. Metódy skupinovej práce
3. Metódy individuálnej práce

VIII. PODĽA MAŇÁKA A ŠVECA

1. Klasické vyučovacie metódy:

- a. *slovné*
- b. *názorné*
- c. *praktické.*

2. Aktivizujúce vyučovacie metódy:

- a. *diskusné*
- b. *heuristické*
- c. *problémové*
- d. *situačné*
- e. *inscenačné*
- f. *didaktické hry.*

3. Komplexné vyučovacie metódy:

- a. *frontálna výučba*
- b. *skupinová výučba*
- c. *kooperatívna výučba*
- d. *párová výučba*
- e. *individuálna výučba*
- f. *samostatná práca žiakov*
- g. *brainstorming*

- h. *projektová výučba*
- i. *dramatizáciou*
- j. *otvorené učenie*
- k. *učenie v životných situáciách*
- l. *televízna výučba*
- m. *výučba podporovaná počítačom*
- n. *sugestopedia a superlearning*
- o. *hypnopedia*.

4.2 Výber správnych vyučovacích metód

Výber vhodnej vyučovacej metódy má podľa Špánika nesmierne veľký význam. Je závislý od toho, ako majster pozná svoj odbor, ako ovláda pedagogické a psychologické aspekty učenia, do akej šírky pozná základné charakteristiky najbežnejších aj najmodernejších vyučovacích metód. Nemožno všetky témy učiť jednou metódou. Výber vyučovacej metódy sa určuje podľa obsahu učiva. Aj v priebehu učebného dňa je potrebné vyučovanie striedať a vhodne kombinovať.

Vyučovacie metódy patria k základným didaktickým kategóriám a sú neoddeliteľnou súčasťou modernizácie vyučovania na všetkých stupňoch našej školskej sústavy. (Špánik a kol., 1991, s. 51). Výber vhodných vyučovacích metód a spôsob ako ich majster odbornej výchovy využíva, má veľký vplyv na rýchlosť a trvácnosť osvojovania vedomostí a zručností žiakov. Majster volí takú metódu, ktorá v danom prípade zabezpečuje najlepšie výsledky.

Vyučovacie metódy odborného výcviku sú cieľavedomé spôsoby práce, ktorými vedíme vyučovanie žiakov k dosiahnutiu výchovných a vzdelávacích cieľov. Aj na odbornom výcviku patria metódy k dôležitým činiteľom. Bez správne zvolených metód nemôžeme viesť vyučovací proces, aby sme dosiahli cieľ. Voľba konkrétnej metódy v odbornom výcviku závisí od majstra, čo charakterizuje jeho vedúcu úlohu v procese výučby, v ktorom je nezastupiteľný. (Ščavnická, 2014, s. 9). Výber metód ovplyvňuje celý rad činiteľov, preto by sme pri ich výbere mali vedieť:

- ☞ aké vyučovacie metódy sú mu k dispozícii
- ☞ aké sú prednosti a nedostatky týchto metód
- ☞ na aký účel môže byť každá z nich použitá
- ☞ ako konkrétne využiť každú z nich v pedagogickej praxi.

Kritériá optimálneho výberu metód vyučovania podľa Tinakovej a Bajtoša:

- cieľ vyučovacej jednotky
- obsah učiva
- materiálno-technické vybavenie
- predpoklady žiakov
- možnosti majstra.

Podľa Poláčkovej a Tinakovej sa na odbornom výcviku najčastejšie využívajú tieto vyučovacie metódy:

Klasické metódy:

1. výklad
2. rozhovor
3. beseda
4. demonštrácia
5. overovanie
6. cvičenie
7. hodnotenie
8. pozorovanie
9. exkurzia.

Aktivizujúce metódy:

1. problémové
2. simulačné
3. inscenačné
4. didaktické hry.

4.3 Využitie moderných aktivizujúcich vyučovacích metód v odbornom výcviku

Tieto metódy nemožno využívať v každom tematickom celku. V priebehu učebného dňa je možné použiť viacero metód, pričom je potrebné nájsť optimálnu syntézu medzi tradičnými a modernými vyučovacími metódami. Je aj vhodné ich striedať a kombinovať.

V súčasnom období sa vo výchovno-vzdelávacom procese kladie dôraz na novšie trendy vyučovania. Moderné aktivizujúce metódy umožňujú majstrovi odbornej výchovy podľa Tinakovej:

- ☞ aktivizovať u žiakov samostatnosť a kreativitu;

- ☞ pripravujú žiakov na podmienky tímovej práce;
- ☞ učia ich diskutovať, oponovať, argumentovať, rozhodovať;
- ☞ rozvíjajú logické a vedecké myslenie;
- ☞ sú emocionálne;
- ☞ zanechávajú pevnejšie a trvalejšie stopy v pamäťových centrách;
- ☞ umožňujú žiakom zapojenia všetkých receptorov pri nadobúdaní vedomostí, zručností a návykov;

Všetky vyučovacie metódy môžu byť pre žiakov aktivizujúce, záleží to na učiteľovi. Metóda, ktorá je aktivizujúca, sa môže v rukách málo tvorivého učiteľa stať pre žiakov nezáživnou a naopak. Metóda, ktorá ponúka málo aktivity, sa v rukách tvorivého učiteľa môže stať aktivizujúcou.

Moderné aktivizujúce metódy nie je možné zaradiť do všetkých fáz vyučovacieho procesu. Nie je vhodné ich využívať pri opakovaní učiva. Tieto metódy nemôžu nahradiť klasické metódy, ale ich môžu dopĺňať a tak zatriktívniť vyučovanie. Je vhodné ich striedať. Začína sa vždy od menej náročných, aby sme neodradili žiakov. Aktivizujúce metódy:

- podporujú záujem žiakov o učenie
- podporujú u nich intenzívne prežívanie, myslenie a konanie
- využívajú už získané skúsenosti a vedomosti žiakov
- významne podporujú a rozvíjajú poznávacie procesy žiakov.

Aktivizujúce metódy možno deliť podľa rôznych hľadísk. Najpraktickejšie členenie pre potreby učiteľa môže vyzeráť takto (Kotrba a Lacina, 2007, s. 81):

1. Podľa náročnosti prípravy

2. Podľa časovej náročnosti

3. Podľa zaradenia do kategórie – hry, situačné, diskusné a inscenačné metódy, problémové úlohy.

4. Podľa účelu a cieľa použitia – k diagnostike, opakovaniu, motivácii ako nový výklad, odreagovanie.

Harausová vo svojej publikácii uvádza takéto delenie metód (Harausová, 2011, s. 10):

- 1. Metódy rozvoja kritického myslenia** – sokratovská metóda, metóda kladenia otázok, písomné práce a eseje, prípadová štúdia, inscenačná metóda, stratégia myslenia a učenie EUR.
- 2. Metódy rozvoja tvorivého myslenia** – DITOR, TRIZ, stratégia podnetných otázok, metóda zoznamu kontrolných otázok, IDEALS, quickstorming, brainstorming, metóda Philips 66, synektika a morfologická analýza.

Maňák a Švec vo svojej literatúre uvádzajú takéto aktivizujúce metódy (Maňák a Švec, 2003, s. 105): diskusné, heuristické, riešenia problému, situačné, inscenačné a didaktické hry.

Medzi aktivizujúce metódy v odbornom výcviku uvádzame tie, ktoré sa v praxi najviac osvedčili (Tináková, 2009, s. 38):

1. Problémové metódy

Vedú k rozvoju aktívnej a tvorivej práce a samostatnosti u žiakov. Majster nesprostredkúva žiakom poznatky v hotovej podobe, ale stavia pred nich úlohy, ktoré obsahujú neznáme poznatky a spôsoby činnosti. Žiak sám objavuje poznatky riešením problémových úloh. (Ščavnická, 2004, s. 11). Úlohou majstra je správne, jasne a výstižne formulovať daný problém za predpokladu aj jeho úspešného vyriešenia. Problémové úlohy môže riešiť každý žiak individuálne alebo celá skupina.

2. Simulačné metódy

Sú také metódy, pri ktorých sú niektoré prvky pracovného prostredia alebo technologického či pracovného procesu nahradené imitujúcimi prvkami. Nahrádzajú skutočné prostredie, daný predmet alebo pracovný prostriedok. Na nácvik zručností sa používajú trenažéry alebo simulátory. Výsledkom nie je produktívna práca.

3. Inscenačné metódy

Podstatou inscenačných metód je riadený slovný dialóg. (Poláčková, 2000, s. 17). Najčastejšie sa používajú pri príprave žiakov v obchode a službách. Výrazne aktivizujú myslenie žiakov, a tiež rozvíjajú ich vyjadrovacie schopnosti pri jednaní so zákazníkmi.

4. Programové učenie

Je taký postup učenia, pri ktorom žiaci postupujú podľa vopred pripraveného programu, aby dospeli k správne mu záveru. Podstata tohto učenia spočíva v tom, že sa učivo rozloží na postupné, logicky na seba nadväzujúce kroky, ktorými žiak postupne prechádza.

5. Tvorivo-humanistické vyučovanie

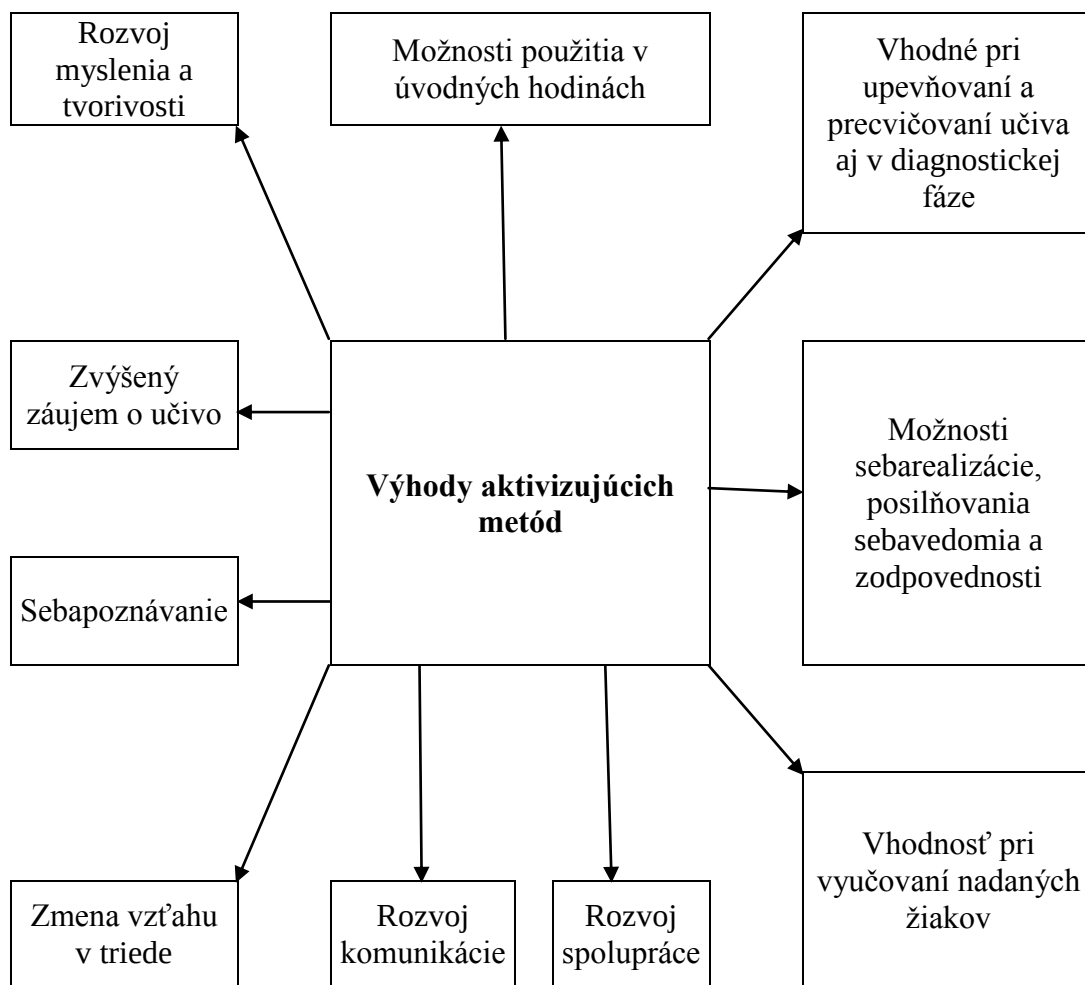
V strede záujmu tohto vyučovania je dieťa – žiak vzdelávajúci sa. Cieľom tvorivo-humanistického vyučovania je, aby sa žiak na vyučovaní nielen naučil, ale aby vyučovanie bolo spojené s humánnymi aspektmi a tvorivosťou. Už v názve tejto koncepcie sú zahrnuté jej dve kľúčové slová: tvorivosť a humanizácia (Ščavnická, 2006, s. 24).

6. Didaktické hry

Hru, ktorú zaradíme do vyučovacieho procesu, nazývame didaktická hra. Má svoj cieľ, pravidlá a precvičuje charakterové vlastnosti, schopnosti a zručnosti žiaka. Didaktické hry prispievajú k zvyšovaniu záujmu o učenie, čím sa osvojené vedomosti a zručnosti stávajú trvalejšími, podporujú aktivitu, samostatnosť myslenia a angažovanosť žiakov. Využívanie didaktických hier je pre učiteľa veľmi náročná činnosť, ale jej využívanie vo vyučovacom procese je záležitosťou tvorivého učiteľa. (Ščavnická, 2014, s. 15). K didaktickým hrám patria tieto:

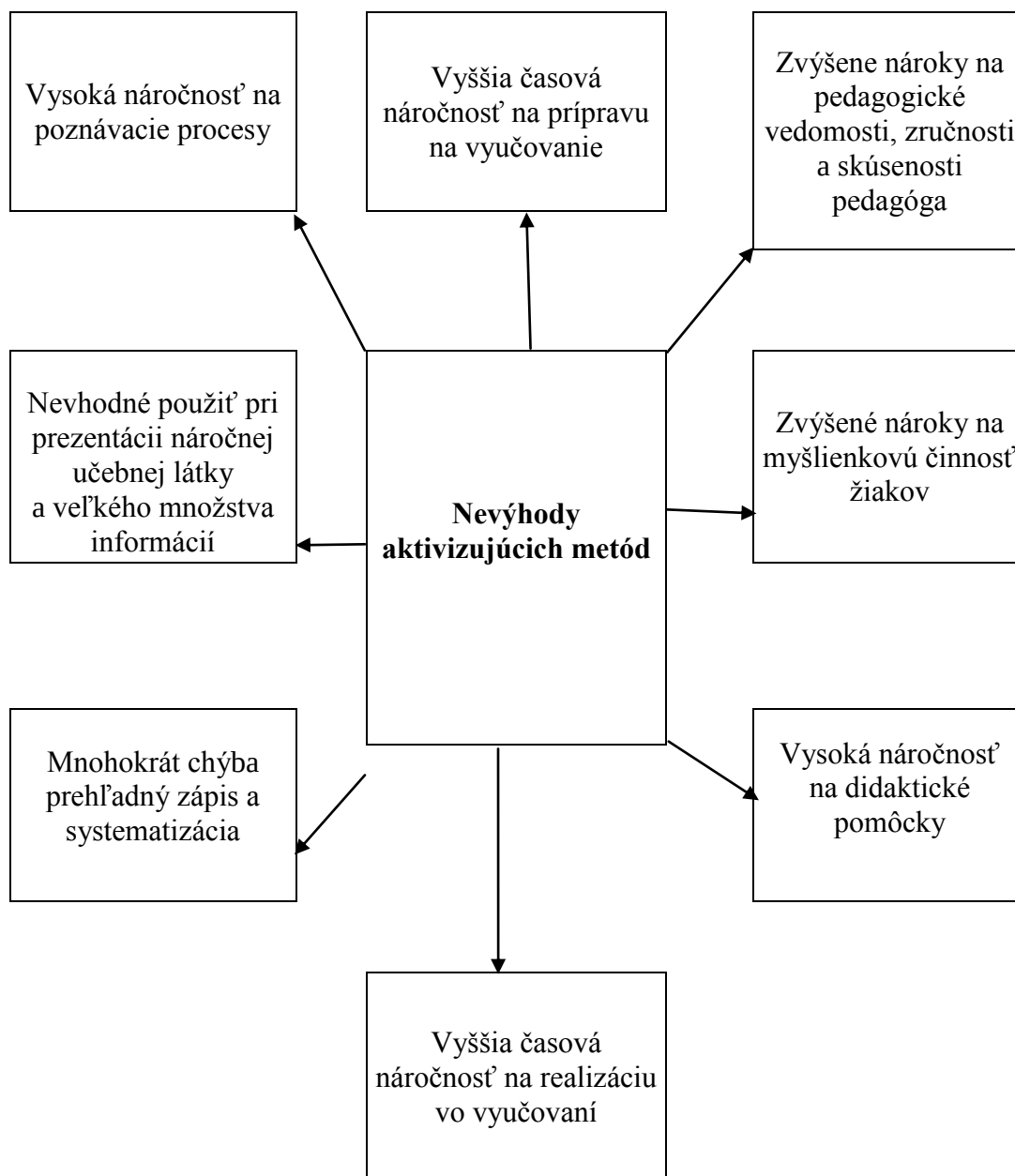
- Doplnovačky
- Pexesá
- Krížovky
- Osemsmerovky
- Piškvorky
- Hra kufor
- Bingo
- Hádej na čo myslím
- Obrázkové hry.

**Výhody aktivizujúcich metód podľa Pecinu P. a Zormanovej L. (upravené
autorom)**

Nevýhody aktivizujúcich metód podľa Pecinu P. a Zormanovej L.

(upravené autorom)

Učiteľ je tvorcom, dokáže z vyučovacej hodiny uskutočniť dielo pedagogického majstrovstva alebo nezáživnú, znechucujúcu činnosť. Byť učiteľom by nemal byť ten, kto nerád mení svoj klasický a zaužívaný spôsob vyučovania. Zlepšovanie vyučovacieho procesu si vyžaduje hľadanie takých vyučovacích metód, ktorými sa vyučovanie zefektívni. Neexistuje univerzálna metóda. Učiteľ využíva na jednej vyučovacej hodine viac vyučovacích metód, ktoré vhodne kombinuje.

Komenský hovorí: Nech je pre učiacich zlatým pravidlom, aby sa všetko podávalo všetkým možným zmyslom. Totiž veci viditeľné zraku, počuteľné sluchu, ňuchateľné čuchu, chutnateľné chuti a hmatateľné hmatu, a ak možno niektoré veci vnímať súčasne viacerými zmyslami, nech sa podávajú súčasne viacerými. (Komenský, 1954, s. 159). Nech sa teda podávajú mládeži na poznanie vecí a nie tiene vecí, a to veci pevné, pravé, užitočné, čo dobre pôsobia na zmysly a predstavivosť.

Výber správnych vyučovacích metód je veľmi dôležitý pri príprave na vyučovanie, lebo ovplyvňuje jeho celý priebeh. Každý by ich mal ovládať a správne využívať. Faktory, ktoré ovplyvňujú voľbu metód na odbornom výcviku, podľa Čadíleka môžeme rozdeliť na dve skupiny (Čadílek, 2005, s. 67):

1. Základné faktory – subjektívne:

- a. cieľ vyučovacieho dňa
- b. obsah učiva a doba určená na jeho osvojenie
- c. materiálno-technické zabezpečenie.

2. Špecifické faktory – subjektívne:

- a. predpoklady žiakov
- b. osobnosť majstra.

Vyučovacie metódy v odbornom výcviku musia vychádzať z toho, aby vyučovací proces mal základ v produktívnej práci žiakov. (Tináková, 2009, s. 32). Musia sa brať do úvahy: vek, individuálne zvláštnosti, predchádzajúce vedomosti a zručnosti, organizačno-materiálne podmienky. Na odbornom výcviku využívame nielen klasické, ale aj aktivizujúce metódy. Aktivizujúce metódy vedú vyučovanie tak, aby stanovené ciele boli dosahované na základe poznávacej činnosti žiakov.

V centre pozornosti na moderný pohľad vyučovania sú dve dôležité požiadavky, a to komplexný rozvoj osobnosti a aktívna práca žiaka na vyučovaní. Aby sa dali tieto požiadavky realizovať, je potrebné používať aktivizujúce vyučovacie metódy. Jednou z aktivizujúcich metód sú aj didaktické hry, ktoré patria k najčastejšie využívaným aktivizujúcim metódam v odbornom výcviku.

5 ORGANIZAČNÉ FORMY V ODBORNOM VÝCVIKU

Organizačná forma je organizačné usporiadanie podmienok na realizáciu priebehu vyučovacieho dňa pri uplatňovaní vhodných vyučovacích metód, materiálnych a didaktických prostriedkov a pri rešpektovaní didaktických zásad. Ide tu o usporiadanie podmienok z hľadiska organizačného charakteru práce učiteľa a počtu súčasne vyučovaných žiakov, organizačného rámca priestoru a času. (Bajtoš a Harausová).

Organizačná forma vyučovania je časová jednotka zameraná na realizovanie vyučovacieho procesu - cieľa, obsahu, metód, prostriedkov, pričom dochádza k vzájomnej interakcii učiteľ – žiak. Didaktické formy sa postupne vyvíjali. V súčasnosti sa v klasickej škole vyučuje v presne stanovených časových jednotkách, žiaci sú rozdelení do tried podľa veku a stupňa vedomostí.

Vyučovací proces má nielen svoju obsahovú a procesuálnu stránku, ale taktiež svoju organizačnú stránku, pretože sa uskutočňuje v určitých organizačných formách. Organizačné formy sa zaoberajú tým, ako organizovať vyučovací proces:

- koľko žiakov má majster naraz vyučovať
- kde sa má realizovať vyučovanie
- ako často a ako dlho má majster vyučovať
- aká má byť organizačná jednotka vyučovacieho procesu.

Podľa Tinakovej organizačnú formu chápeme ako usporiadanie podmienok vyučovacieho procesu, ako vonkajšiu a vnútornú organizáciu vyučovania, v rámci ktorej je predpoklad využiť rôzne vyučovacie metódy.

Odborný výcvik má svoje zákonitosti. Jeho priebeh je ovplyvňovaný výchovno-vzdelávacími cieľmi, vyučovacími zásadami, metódami a formami práce. Účinné formy v odbornom výcviku podľa Tinakovej vyžadujú:

- ☞ vychádzať z podmienok študijného alebo učebného odboru a dbať na jeho zvláštnosti a možnosti
- ☞ voliť takú organizáciu odborného výcviku, ktorá umožní úspešne zvládnuť zvolený odbor
- ☞ vychádzať a opierať sa o skúsenosti a poznatky z vyučovania konkrétnych odborov – musia byť vždy overené v praxi.

5.1 Klasifikácia organizačných foriem

Klasifikácia organizačných foriem vyučovania je jednoduchšia ako klasifikácia vyučovacích metód. Existuje viacero kritérií klasifikácie organizačných foriem vyučovacieho procesu.

Hlavnými organizačnými prvkami odborného výcviku, ktoré ovplyvňujú výber organizačných foriem sú:

1. Miesto výučby:

- a. učňovské dielne
- b. laboratóriá
- c. cvičné pracoviská
- d. prevádzkové pracoviská.

2. Spôsob výučby:

- a. individuálny výcvik
- b. skupinový výcvik
- c. kombinovaný výcvik.

3. Učebný deň:

- a. inštruktážny
- b. nácvikový
- c. upevňovací
- d. preverovací
- e. kombinovaný.

Organizačné formy vyučovania možno klasifikovať podľa viacerých kritérií. Harausová a Bajtoš uvádzajú túto klasifikáciu:

1. Podľa počtu žiakov zúčastnených na vyučovacom procese:

- a. individuálne – jeden majster a jeden žiak
- b. hromadné – jeden majster a viac žiakov
- c. zmiešané – kombinácia individuálnych a hromadných.

2. Podľa miesta realizácie vyučovacieho procesu:

- a. školské
 - cvičné pracovisko
 - laboratórium
 - cvičná dielňa

- b. mimoškolské
 - prevádzkové pracoviská
 - exkurzia.

3. Podľa stupňa samostatnosti:

- a. individuálna práca žiakov – jeden žiak
- b. skupinová práca žiakov – skupina žiakov
- c. frontálna práca žiakov – celá trieda.

Klasifikácia podľa iných kritérií:

1. Podľa dĺžky trvania:

- a. krátkodobé - vyučovací hodina
- b. dlhodobé - výlet, exkurzia.

2. Podľa druhu a obsahu činnosti:

- a. formy zamerané na teoretické vyučovanie
- b. polytechnické vzdelanie
- c. praktická činnosť.

3. Podľa organizovanosti:

- a. organizované formy
- b. spontánne vznikajúce činnosti - realizované samotnými žiakmi.

4. Podľa aktivity žiakov:

- a. aktivizujúce formy - súťaže, kvízy
- b. pasívne - návštevy rôznych podujatí.

Na odbornom výcviku využívame tri druhy organizácie práce:

1. Skupinový výcvik:

vedie majster odbornej výchovy a realizuje sa dvomi spôsobmi:

a. frontálny výcvik:

celá skupina vykonáva rovnakú prácu, majster môže ľahšie viesť a pozorovať žiakov

b. výcvik v družstvách.

žiaci sú rozdelení do niekoľkých družstiev a pracujú na rôznych úlohách, pozorovanie a kontrolovanie žiakov je náročnejšie.

2. Individuálny výcvik:

je jednou z najstarších foriem výcviku. Žiaci sú pridelovaní k jednotlivým kvalifikovaným robotníkom – inštruktorm.

3. Kombinovaný výcvik:

využíva výhody obidvoch foriem výučby. Odborný výcvik vedie majster odbornej výchovy za pomoci inštruktorov.

5.2 Typy vyučovacích dní v odbornom výcviku

Každý typ vyučovacieho dňa má svoje zvláštnosti, a preto aj metodická príprava majstrov odbornej výchovy bude rôzna. Požiadavky na vyučovací deň sa riadia tými istými zásadami ako na vyučovaciu hodinu v teoretickom vyučovaní. Každý učebný deň má obsahovať:

- výchovný a vyučovací cieľ podľa obsahu danej témy
- vyučovacie metódy
- organizáciu učebného dňa
- materiálne zabezpečenie
- bezpečnostné opatrenia.

Správny typ vyučovacieho dňa závisí od zložiek, ktoré využije majster odbornej výchovy v jeho priebehu. Typy vyučovacích dní budú rozličné. Iné budú pri preberaní novej témy, iné pri tej istej téme, iné pri ukončení témy. V každom vyučovacom dni existuje jeho otvorenie, zoznámenie sa s novými pracovnými úlohami, operáciami, výklad a predvádzanie, precvičovanie a upevňovanie pracovných úkonov pod vedením majstra odbornej výchovy, zhrnutie a zhodnotenie práce žiakov za vyučovací deň, ukončenie vyučovacieho dňa. (Ščavnická, 2006, s. 27). Podľa podmienok na pracovisku a danom odbore si môže majster odbornej výchovy zaradiť ďalšie časti. Podľa Bardiovskej na odbornom výcviku rozoznávame tieto typy učebných dní:

1. Inštruktážny deň

V ňom prevláda aktívna činnosť majstra. Oboznamuje žiakov s novou témou. Majster odbornej výchovy vysvetľuje pracovnú operáciu, opisuje jednotlivé úkony, názorne demonštruje a predvádza pracovný postup. Žiaci jeho postup sledujú, snažia sa zapamätať a napodobňovať predvedenú ukážku.

Vyučovací deň má prevažne výchovný a vzdelávací charakter.

2. Nácvikový deň

Je venovaný nacvičovaniu zručnosti danej témy. Jeho cieľom je, aby si žiaci osvojili základné zručnosti určitej pracovnej operácie. Prevláda činnosť žiakov. Majster sústavne žiakov sleduje a individuálne usmerňuje, sleduje kvalitu práce a opravuje chyby ak je to potrebné, znova prevedie pracovnú operáciu a jednotlivé úkony.

Tento vyučovací deň je najčastejšie realizovaný a pre správne osvojovanie zručností a návykov aj najdôležitejší.

3. Upevňovací deň

V tomto dni prevláda činnosť žiakov. Získané zručnosti a návyky si už upevňujú na produktívnej práci. Pre každého žiaka je dôležité stanovenie normy výkonu, ale individuálne, podľa fyzických zdatností a predbežne získaných zručností. Norma výkonu sa stupňuje až po dosiahnutie výkonu stanoveného pre dospelého pracovníka. **Nepret'ážovať žiakov!**

Cieľom vyučovacieho dňa je upevňovať a naďalej rozvíjať zručnosti, a to až do zautomatizovania úkonov.

4. Preverovací učebný deň

Jeho cieľom je preveriť osvojené zručnosti a návyky na určených pracovných operáciách. Osvedčuje sa preverovanie zručností a návykov na samostatných súborných prácach. Majster odbornej výchovy musí:

- dobre premyslieť, ktoré úkony chce preverovať;
- musí zabezpečiť potrebné stroje, náradie a materiál;
- zaistiť pracovisko, aby previerka prebehla nerušene;
- dobre premyslieť voľbu otázok a kritériá pre hodnotenie jednotlivých zručností a návykov;

5. Kombinovaný učebný deň

Vzniká spojením dvoch aj troch typov učebných dní, pričom dochádza k zlúčeniu ich výchovno-vzdelávacích cieľov. Môže byť napríklad:

- inštruktážny a nácvikový
- nácvikový a upevňovací
- upevňovací a preverovací.

5.3 Vyučovacia jednotka v odbornom výcviku

Základnou vyučovacou jednotkou v odbornom výcviku je učebný deň. Učebný deň sa rovná svojou dĺžkou jednému pracovnému dňu žiakov v rozsahu hodín stanovených pre príslušný ročník. Pod učebným dňom rozumieme takú organizačnú formu vyučovania, pri ktorom majster pracuje v presne vymedzenom čase so stálou skupinou žiakov na určenom mieste, ktoré je pre túto skupinu žiakov vyhradené, pracuje tu podľa stabilného rozvrhu hodín, využíva pritom vhodné metódy a prostriedky, aby dosiahol stanovené vzdelávacie a výchovné ciele pri rešpektovaní didaktických zásad. (Bajtoš, 2000, s. 93).

Učebný deň v odbornom výcviku sa riadi rovnakými zásadami ako ktorákoľvek iná vyučovacia jednotka. Úspešná realizáciu učebného dňa podľa Lörinčíka:

- jasne stanoviť učebný cieľ;
- majster odbornej výchovy musí zabezpečiť jednotu učebného a výchovného pôsobenia;
- správny výber učiva pre každú časť učebného dňa zodpovedajúceho učebným osnovám odbornej výchovy;
- majster musí vhodne motivovať obsah jednotlivých tém a k ich zabezpečeniu voliť najefektívnejšie vyučovacie metódy v jednotlivých častiach učebného dňa tak, aby bola čo najlepšie zabezpečená aktivita žiakov;

Vyučovacia hodina v odbornom výcviku trvá šesťdesiat minút. Vyučovacia jednotka má svoju vnútornú štruktúru. Akú štruktúru si majster odbornej výchovy zvolí, závisí od viacerých faktorov, ale predovšetkým od cieľov, obsahu učiva, metód, foriem a materiálnych prostriedkov. (Ščavnická, 2006, s. 32).

Štruktúra vyučovacej jednotky nemôže byť náhodná a nemenná. Majster by si ju mal vhodne naplánovať. Pri plánovaní môže vychádzať z hlavných etáp vyučovacieho procesu odborného výcviku (Harausová, 2007, s. 30):

1. Organizačná časť	7:45 – 8:15
2. Inštruktážna časť	8:15 – 9:15
3. Nácviková časť	9:15 – 12:35
4. Záverečná časť	12:35 – 13:35.

6 MATERIÁLNE PROSTRIEDKY V ODBORNOM VÝCVIKU

Materiálny prostriedok vyučovania je každý predmet, ktorý prispieva k realizácii vyučovacieho procesu. Už aj J. A. Komenský hovoril: „Nech je pre učiacich zlatým pravidlom, aby sa všetko podávalo všetkým možným zmyslom. Veci viditeľné zraku, počuteľné sluchu, ňuchateľné čuchu, chutnateľné chuti a hmatateľné hmatu, a ak možno niektoré veci vnímať súčasne viacerými zmyslami, nech sa podávajú súčasne viacerými.“

Materiálne prostriedky majú vo vyučovacom procese dôležitú úlohu, pretože človek až **80%** informácii získava zrakom, **12%** sluchom, **5%** hmatom a **3%** inými zmyslami. I. Tichý prostriedky výchovno-vzdelávacieho procesu delí na:

1. Nemateriálne – nehmotné:

- a. *obsah vzdelávania*
- b. *didaktické zásady*
- c. *vyučovacie metódy*
- d. *organizačné formy.*

2. Materiálne – hmotné:

- a. *učebné pomôcky*
- b. *didaktická technika*
- c. *zariadenie školy*
 - školské potreby
 - výučbové priestory.

Základnou funkciou materiálnych prostriedkov je vytvárať optimálne podmienky na dosahovanie vzdelávacích cieľov. Materiálne prostriedky spočívajú v:

- názornom sprostredkovaní obsahu učebných informácií
- uľahčení vyučovacej a učebnej komunikácie
- riadení sledu učebných činností žiaka pri učení.

Materiálne prostriedky podľa Petláka plnia aj tieto funkcie:

- motivačná
- informatívna
- formatívnu
- inštrumentálna

- precvičovacia
- systematizujúca
- názorná
- sú zdrojom a nositeľom informácií
- racionálna a ekonomická
- uľahčujú prechod od teórie k praxi
- podporuje samoštúdium.

6.1 Klasifikácia materiálnych prostriedkov

Klasifikácia materiálnych prostriedkov môže byť rôzna. Záleží na tom, aké kritérium zvolíme. Členenie materiálnych prostriedkov podľa Bajtoša a Tinakovej:

1. Výrobné materiálne prostriedky

Patria tu prístroje používané pri vyučovaní odborného výcviku a sú špecifické pre daný odbor. Ide o základné vybavenie zariadeniami.

2. Didaktické materiálne prostriedky

K didaktickým materiálnym prostriedkom patria:

- a. Učebné pomôcky
- b. Didaktická technika
- c. Školské potreby
- d. Vyučovacie makrointeriéry a mikrointeriéry.

Klasifikácia materiálnych didaktických prostriedkov podľa Petláka:

I. UČEBNÉ POMÔCKY

1. Originálne predmety reálnej skutočnosti

- a. Prírodniny:
 - upravené
 - neupravené
- b. výtvary a výrobky:
 - vzorky výrobkov
 - prístroje
 - umelecké diela
- c. javy a deje:

- fyzikálne
- chemické
- biologické.

2. Zobrazenia znázornenia predmetov a skutočností

a. modely:

- statické
- funkčné
- stavebnicové

b. zobrazenia priame:

- školské obrazy
- fotografie
- mapy

c. prezentované pomocou didaktickej techniky:

- statické
- dynamické

d. zvukové záznamy:

- magnetické
- optické

3. Textové pomôcky

a. Učebnice:

- klasické
- programované

b. pracovné materiály.

- pracovné zošity
- študijné návody
- zbierky úloh
- tabuľky
- atlasy

c. doplnková pomocná literatúra:

- časopisy
- encyklopédie

4. Programy a porady prezentované didaktickou technikou

a. Porady:

- diafonové
- televízne
- rozhlasové

b. Programy:

- pre vyučovacie stroje
- vyučovacie sústavy
- počítače.

5. Špeciálne pomôcky

a. žiacke experimentálne sústavy

b. pomôcky pre telesnú výchovu.

II. TECHNICKÉ VYUČOVACIE PROSTRIEDKY

1. Auditívna technika:

- a. *magnetofóny*
- b. *gramofóny*
- c. *rozhlas.*

2. Vizuálna technika:

- a. *diaprojektor*
- b. *spätný projektor*
- c. *dynamická projekcia.*

3. Audiovizuálna technika:

- a. *diafilm*
- b. *film*
- c. *videorekordér*
- d. *multimediálne systémy.*

4. Riadiaca a hodnotiacia technika:

- a. *spätnoväzbové systémy*
- b. *výučbové počítačové systémy*

- c. *trenažéry*
- d. *simulátory.*

III. ORGANIZAČNÁ A REPROGRAFICKÁ TECHNIKA

- a. *fotolaboratórium*
- b. *kopírovacie stroje*
- c. *rozmnožovacie stroje*
- d. *počítače*
- e. *počítačové siete*
- f. *databázové systémy*

IV. VYUČBOVÉ PRIESTORY A ICH VYBAVENIE

- a. *štandardná učebňa*
- b. *počítačová učebňa*
- c. *odborné učebne*
- d. *laboratórne učebne*
- e. *dielne*
- f. *telocvične*
- g. *dramatické sály*

V. VYBAVENIE UČITEĽA A ŽIAKA

- a. *písacie potreby*
- b. *kresliace potreby*
- c. *rysovacie potreby*
- d. *kalkulátory*
- e. *notebooky*
- f. *pracovný odev*

6.2 Požiadavky kladené na didaktické materiálne prostriedky

Používanie pomôcok a didaktickej techniky vo vyučovacom procese úzko súvisí s didaktickou zásadou názornosti. Tieto materiálne didaktické prostriedky predstavujú určitý zdroj vedomostí, zručností a návykov žiakov. Prispievajú k mysleniu a majú nenahraditeľné

miesto vo všetkých etapách vyučovacieho procesu. Požiadavky kladené na materiálne prostriedky podľa Bajtoša:

- ☞ súlad ich používania s cieľmi vyučovania a s učivom;
- ☞ rešpektovanie didaktických zásad;
- ☞ jasné vymedzenie funkcie;
- ☞ súlad s vyučovacími metódami a organizačnými formami;
- ☞ množstvo analyzátorov zapojených do vnímania;
- ☞ momentálny stav žiaka;
- ☞ vzájomný pomer názoru a slova;

Okrem didaktických požiadaviek pri tvorbe, výbere, používaní učebných pomôcok a didaktickej techniky je potrebné rešpektovať podľa Tureka aj tieto ďalšie požiadavky:

- ergonomické – prihliadnutie na osobitosti žiaka;
- estetické – vhodná úprava, ktorá rozvíja estetický vkus žiakov;
- technické – s prihliadnutím na bezpečnosť, spoľahlivosť, bezporuchovosť a trvácnosť;
- ekonomické – prístupná cena;

Ideálom je taká učebná pomôcka a didaktická technika, ktorej pedagogický a technický efekt bude čo najväčší a náklady na výrobu a prevádzku čo najnižšie. Učebné pomôcky a didaktická technika sú pre žiakov prostriedkom, pomocou ktorého poznávajú okolitý svet a pre učiteľa sú prostriedkom na zvýšenie efektívnosti vyučovania. (Dubovcová a Lajčín, s. 46).

6.3 Využitie moderných materiálnych didaktických prostriedkov majstrom odbornej výchovy

Vyučovanie predmetu odborný výcvik si nevieme predstaviť bez dobrého materiálneho vybavenia školy. Ich využívanie umožňuje uplatnenie nových metód a foriem práce. Dôležitú úlohu tu zohráva moderná didaktická technika a učebné pomôcky. Je možné ich využívať vo všetkých fázach vyučovacieho procesu.

Učebné pomôcky a didaktickú techniku človek podľa Otta Obsta vníma rozmanitými receptormi:

- 80% zrakovým receptorom
- 12% sluchovým receptorom

- 5% hmatovým receptorom
- 3% ostatnými receptormi.

Využívanie učebných pomôcok a didaktickej techniky Fredmann vyjadril takto. Priemerný človek si zapamätá:

- 10% z toho čo číta
- 20% z toho čo počuje
- 30% z toho čo vidí v podobe obrazu
- 50% z toho čo súčasne vidí a počuje
- 70% z toho čo súčasne vidí, počuje a vykonáva
- 90% z toho k čomu sám dospel na základe vlastnej činnosti.

K moderným materiálnym didaktickým prostriedkom podľa Martinčekovej Toblovej a Krušpána a Modranského patria:

1. Informačné a komunikačné technológie
2. Výučbové programy
3. Využitie počítačov
4. Využitie videotechniky
5. Využitie prezentácie
6. Využitie dataprojektora
7. Využitie interaktívnej tabule.

6.3.1 Informačné a komunikačné technológie

Množstvo informácií, ktoré vznikajú, ovplyvňujú aj školstvo. Je nemysliteľné takéto množstvo informácií spracovať a zaraďovať do učiva. Je vhodné osvojiť si metódy ich získavania, spracovania, ukladania a využívania.

Ak chceme túto požiadavku splniť, je potrebné do vyučovania zaradiť moderné informačné a komunikačné technológie ako súčasť vyučovacích aktivít. Ovládanie práce s informačnými a komunikačnými technológiami patrí medzi kľúčové kompetencie moderného človeka – ide o počítačovú gramotnosť. Informačné a komunikačné technológie môžeme využívať vo všetkých fázach vyučovacieho procesu:

- pri motivácii
- pri opakovaní

- pri osvojovaní nového učiva
- pri upevňovaní a prehĺbovaní preberaného učiva
- pri kontrole a hodnotení
- pri zadávaní domácej úlohy
- pri spätnej väzbe.

6.3.2 Výučbové programy

V súčasnosti je v ponuke veľa výučbových programov od textovo orientovaných až po multimediálne programy, ktoré nám umožňujú individuálne a skupinové vyučovanie. Tieto programy plnia vo vyučovaní podľa Krušpána a Modranského tieto rôzne funkcie:

☞ Práca s programami pre precvičovanie učiva

Práca s týmito programami je jednoduchá. Po učiteľovej inštrukcii môžu s nimi žiaci pracovať samostatne doma alebo v škole v rámci opakovania.

☞ Simulačné programy

Umožňujú modelovanie procesov a experimentovanie s modelmi. Žiak úlohu zadáva tak, aby získal predstavu o priebehu modelovacieho procesu.

☞ Didaktické hry

Didaktické hry sú programy navrhnuté na podobnom princípe ako zábavné hry. Využívajú sa na precvičovanie a upevňovanie učiva a uplatňujú sa pri individuálnej forme výučby.

☞ Elektronické učebnice a encyklopédie

V dnešnej dobe sa už nevydávajú iba knižné publikácie, ale veľké nakladateľstvá majú svoje oddelenia, kde vydávajú elektronické učebnice, encyklopédie a CD nosiče. V týchto publikáciách je text, ktorý využíva hypertextovú formu slov v texte. Využívajú sa v individuálnej a hromadnej výučbe.

6.3.3 Využitie počítačov

Osobné počítače sú moderné informačné nástroje, ktoré môžu nemalou mierou zvýšiť profesionalitu učiteľa. Pri vhodnom používaní doslova otvárajú okno do sveta a sprístupňujú učiteľovi i jeho žiakom nekonečnú radu nových poznatkov. Počítačový softvér obsahuje množstvo užitočných programov, s ktorými môže učiteľ na vyučovacích hodinách pracovať. Čoraz viac sa na školách využívajú informačné a komunikačné technológie. Vo vyučovacom procese môže počítač plniť dve funkcie:

- pomocný vyučovací prostriedok pri príprave majstra

- základný vyučovací prostriedok, ktorý majster využíva pri výučbe.

Najčastejšie sa počítač využíva v kombinácii s dataprojektorom na zobrazovanie výstupov na projekčnej ploche.

Tým, že využívame pri vyučovaní počítače, zároveň pripravujeme žiakov na obdobie, kedy opustia školu a budú nútení pracovať v prostredí, kde sa bez výpočtovej techniky nezaobídu. Učia sa ovládať základný softvér a získavajú počítačovú gramotnosť.

Tablety

Tablet je zariadenie s povrchovou plochou reagujúcou na dotyk, zvyčajne veľkosti knihy formátu A6 až A4 s hrúbkou 1 až 2 cm. Pohyb špeciálneho pera po tejto ploche sa prenáša do počítača. Ak pohybujeme perom, pohybuje sa aj kurzor na obrazovke počítača alebo na predvádzanej projekcii. Ak sa dotkneme tabletu, vyvoláme akciu podobnú kliknutiu myši. Kým myš pozná iba stav kliknutia a držania jej tlačidiel, pero tabletu rozpoznáva navyše aj tlak, takže v prípade kreslenia kreslíme rôznym tlakom pera rôzne hrubú čiaru. Svojou funkciou je tablet ako „miniatúrna interaktívna tabuľa“. Skoro všetky tablety obsahujú nasledovné základné časti: samotný tablet, digitálne pero, USB prijímač alebo USB kábel.

6.3.4 Využitie videotechniky

Pri osvojovaní pracovných úkonov je výhodné spolu s ukážkou majstrov využívať aj inštruktážny film, ktorý umožní uskutočniť ukážku spomalene a poukázať na dôležité prvky pracovného úkonu. Tvorba výučbových videoprogramov má podľa Martinčekovej a Toblovej tri etapy:

- 1. literárna príprava**
- 2. vlastné natáčanie**
- 3. dokončovacie práce.**

Videoprogram môžeme zoradiť do nasledujúceho poradia:

- inštrukcia
- interaktívna prednáška
- expozícia textu
- motivačný výučbový videoprogram
- prednáška s ilustráciou
- inšpiratívny výučbový program
- expozícia k riešeniu prípadových štúdií

- exkurzia – nerežírovaná, režírovaná
- dokumentárny výučbový videozáznam – nerežírovaný, režírovaný.

6.3.5 Využitie prezentácie

Najviac používaným programom na prípravu prezentácie je Power Point. Prezentácia sa skladá z ľubovoľného počtu snímok, do ktorých sa vkladá text, obrázky, animácie, zvukový záznam, graf, tabuľka a iné informácie.

Posun snímok môžeme ovládať individuálne alebo nastavením časového limitu.

Metodika prípravy prezentácie podľa Martinčekovej a Toblovej:

- výber prezentovaných myšlienok
- úvod a záver
- textové, číselné a grafické informácie
- grafická úprava
- animácie prezentácie
- emocionálne prvky – moment prekvapenia
- časovanie
- odkazy na ďalšie informácie
- technické a programové prostriedky na prípravu a vedenie prezentácie
- vedenie prezentácie
- spôsoby začatia prezentácie
- priestor na diskusiu
- záver prezentácie
- hodnotenie prezentácie
- diskusia.

6.3.6 Využitie dataprojektora

Dataprojektor je zariadenie, ktoré prenáša informácie z pripojeného počítača na plátno alebo na bielu stenu. Pomocou nich sprostredkujeme informácie v pripravených prezentáciách alebo prostredníctvom internetu. Metodické zásady práce s dataprojektorom podľa Matrinčekovej a Toblovej:

- dataprojektor má byť zapnutý iba na potrebný čas
- text prezentácie musí byť dostatočne veľký

- žiaci musia mať dostatok času na zaznamenávanie informácií
- musí byť primerané množstvo informácií
- premietanie dopĺňať so slovným výkladom
- nezatieňovať premietané informácie
- premietacie plátno má byť umiestnené na vhodnom mieste.

6.3.7 Využitie interaktívnej tabule

Interaktívna tabuľa je dotykovo senzitívna plocha, prostredníctvom ktorej prebieha vzájomná komunikácia medzi užívateľom a počítačom s cieľom zabezpečiť maximálnu možnú mieru názornosti zobrazovaného obsahu. Obvykle sa využíva v spojení s počítačom a dataprojektorom. Učitelia získavajú možnosť ovplyvňovať činnosť počítača a v ňom spustených programov prostredníctvom interaktívnej tabule. Vďaka obrazu premietanému dataprojektorom na tabuli je možné sledovať aktuálny stav počítača. Tabuľa sa ovláda prostredníctvom špeciálneho pera, priamo prstom alebo pomocou ukazovadla. Súčasťou tabule sú aj reproduktory umožňujúce ozvučiť rôzne multimediálne zdroje (CD, DVD), videá z internetu a iné.

Interaktívne tabule zjednocujú vyučovanie pri tabuli pomocou počítača. Umožňujú vytváranie dynamických obsahov. Vyučovaciu hodinu tak môžeme oživiť videom, zvukovými efektmi a pod. Obsah hodiny na tabuli zostáva. Jednoduchšia je tvorba výučbových materiálov, pretože pripravené už učitelia nemusia prácne prepisovať ako kedysi.

Interaktívna tabuľa kombinuje výhody klasickej tabule, dotykovej obrazovky a počítača v jednom. Po prepojení USB káblom tabuľa sníma pohyby digitálnych fixiek, gumy, prsta a prenáša ich priamo do počítača. Dotykom na povrchu tabule je možné ovládať počítačové aplikácie, spustiť pripravenú hodinu, a tak vyzvať žiakov, aby pomocou fixiek pracovali na zadaných úlohách. Poznámky napísané na tabuli sa dajú uložiť do pamäti. Výhody interaktívnej tabule podľa Martinčekovej a Toblovej:

- postupné sprostredkovanie učiva
- upriamenie pozornosti na vybrané učivo
- nekonečný počet tabúl – zapísanú uložíme a otvoríme novú
- písanie aj prstom.

Interaktívna tabuľa podporuje všetky didaktické pomôcky. Je viazaná na tvorivosť a kreativitu učiteľa. Dôležité je:

- ☞ vybrať vhodný didaktický materiál
- ☞ stanoviť časový limit
- ☞ pripraviť scenár hodiny
- ☞ príprava tabule pred hodinou
- ☞ správna veľkosť písma a obrázkov
- ☞ primerané množstvo informácií
- ☞ oboznámiť žiakov s prácou tabule
- ☞ využívanie 3D objektov.

7 KONTROLA A HODNOTENIE V ODBORNOM VÝCVIKU

V sústave výchovných vplyvov má hodnotenie a klasifikácia vážny účinok na rozvoj psychických stránok osobnosti žiaka. Veľmi citlivo zasahuje oblasť žiakovho sebavedomia a sebahodnotenia, dotýka sa jeho citov, snáh a túžob. Hodnotenie môže byť aktivizujúcim a stimulujúcim činiteľom, ale môžu pôsobiť aj deprimujúco a ubíjať v ňom aktivitu a iniciatívu. (Ščavnická, 2004, s. 4).

Každá cieľavedomá ľudská činnosť sa podľa Tureka skladá v podstate z troch činností:

1. *Plánovacia činnosť*
2. *Vlastná činnosť*
3. *Kontrolná činnosť*.

Toto platí aj pre vyučovací proces. Pod pojmom kontrola vyučovacieho procesu rozumieme proces, ktorým sa zisťujú a posudzujú výsledky vyučovacieho procesu. (Turek, 2002, s. 255). Kontrola vyučovacieho procesu sa skladá z dvoch vzájomne prepojených a závislých činností:

- a) Zisťovanie výsledkov vyučovacieho procesu – preverovanie alebo skúšanie žiakov
- b) Posúdenie výsledkov vyučovacieho procesu – hodnotenie žiakov.

Pri diagnostikovaní t.j. kontrole a hodnotení by mal majster odbornej výchovy zistiť a určiť výsledky učebnej činnosti žiakov. Hodnotenie je citlivou, náročnou a stále aktuálnou činnosťou. Súčasné zámery vo výchove a vzdelávaní orientujúce sa na rozvoj osobnosti žiaka si vyžadujú aj zmeny v diagnostikovaní, a tým aj v hodnotení a klasifikácii žiakov. Systém hodnotenia majstra najviac ovplyvňuje motiváciu žiakov k učeniu. Hodnotenie výrazne ovplyvňuje sebavedomie žiaka, vytvára sa ním vzťah k majstrovi a učeniu.

Hodnotenie je neoddeliteľnou súčasťou vyučovacieho procesu. Treba ho vykonávať s maximálnou objektivnosťou, citlivosťou a taktom. Malo by žiaka pozitívne orientovať a pomáhať mu. Pre majstra odbornej výchovy predstavuje hodnotenie významnú spätnú väzbu nielen o žiakoch, ale aj o jeho vlastnej práci.

Hodnotenie žiakov sa zvykne vyjadrovať v koncentrovanej podobe formou čísla, známky, čomu hovoríme klasifikácia. Klasifikácia je zaraďovanie jednotlivých žiackych výkonov do výkonnostných skupín, stupňov, ktorých je v slovenskom školstve päť. (Turek, 2002, s.256).

7.1 Funkcie a kritériá hodnotenia

Kontrola a hodnotenie v odbornom výcviku by malo byť čo najobjektívnejšie a malo by spĺňať podľa Tureka nasledovné **funkcie**:

1. *Kontrolnú (diagnostickú)* – určenie miery vedomostí, zručností a návykov žiakov.
2. *Prognostickú* – určenie perspektívy žiakov.
3. *Motivačnú* – udržiavanie a zvyšovanie študijnej aktivity žiakov.
4. *Výchovnú* – formovanie pozitívnych vlastností a postojov.
5. *Informačnú* – dokumentácia výsledkov a ich oznámenie rodičom.
6. *Rozvíjajúcu* – rozvoj schopnosti sebakontroly a sebahodnotenia žiakov.
7. *Spätnoväzbovú* – získavanie informácií úspešnosti vyučovacieho procesu žiakmi (vnútorná spätná väzba) aj učiteľmi (vonkajšia spätná väzba).

Kritériá hodnotenia

- Správne hodnotenie žiakov, ktoré by spĺňalo všetky funkcie, patrí k najťažším činnostiam majstra. (Bajtoš, 2000. s. 117).
- Prebieha vždy interaktívnym spôsobom (majster – žiak, žiaci). Je silno prežívané zo strany žiakov aj majstrov a deje sa v prostredí zvýšeného napätia.
- Aj podmienky a okolnosti hodnotenia sú veľmi premenlivé. To kladie na majstra značné nároky a núti ho neustále si všímať a zaoberať sa problematikou hodnotenia žiakov.
- K tejto problematike patrí najmä objektívnosť, spravodlivosť a spôsob hodnotenia.

Spôsob ako preverovať a hodnotiť je veľmi individuálny, ale napriek tomu sa doporučuje dodržiavať nasledujúce zásady:

- usilovať sa o to, aby hodnotenie malo vždy motivačný charakter;
- usilovať sa o to, aby v hodnotení prevládali pozitívne prvky;
- odstrániť napätie a stres v procese preverovania a hodnotenia;
- usilovať sa o spoluúčasť žiakov v procese hodnotenia a viesť ich k postupnému sebahodnoteniu;
- hodnotenie neúspešnosti žiaka prezentovať ako prejav záujmu o neho a nie ako jeho urážku;

Pri hodnotení si musí majster vyjasniť:

- a. čo má hodnotiť
- b. akým spôsobom získa čo najobjektívnejšie podklady pre hodnotenie
- c. akým spôsobom hodnotenie realizuje.

Ak hodnotíme u žiaka mieru osvojenia si vedomostí v kognitívnej oblasti, možno postupovať podľa týchto kritérií:

- rozsah zvládnutých poznatkov
- miera porozumenia poznatkov
- schopnosti využívať poznatky v aplikačných úlohách
- jazykový prejav – dodržiavanie odbornej terminológie, ucelenosť odpovede, komunikačné zručnosti a podobne.

V prípade hodnotenia psychomotorických zručností je možné kritériá hodnotenia učebných výsledkov žiakov rozdeliť do troch základných skupín:

- hodnotenie odbornosti
- hodnotenie kvality pracovných činností
- hodnotenie rýchlosti.

7.2 Metódy a prostriedky hodnotenia

Pri diagnostikovaní, kontrole a hodnotení majster si kladie nasledujúce otázky:

- čo kontrolovať a hodnotiť?
- kedy a ako hodnotiť?
- aký postup hodnotenia zvoliť?

Žiakov informuje o tom:

- do akej miery zvládol učivo
- v čo by sa mal zlepšiť
- akým spôsobom môže zlepšenie dosiahnuť.

Vo výchovno-vzdelávacom procese savyužívajú viaceré metódy kontroly. Majster odbornej výchovy musí dbať na to, aby počas školského roka využíval čo najviac metód. Striedanie a obmieňanie metód kontroly žiakov prispieva k objektívnosti hodnotenia žiakov.

Žiaci reagujú veľmi citlivo na skúšanie, hodnotenie a klasifikáciu, a preto je potrebné, aby majster s týmito metódami pracoval zodpovedne, premyslene, aby rešpektoval individuálne osobitosti žiakov. (Ščavnická, 2006, s. 45).

Pri využití metód kontroly sa majster zameriava najmä na:

- kvantitu vedomostí (koľko učiva žiak ovláda)
- kvalitu vedomostí (či ovláda podstatu učiva, či mu naozaj rozumie)
- praktické využívanie vedomostí (či vie učivo aplikovať).

Kontrola môže mať rôzne podoby, a preto sa zvyknú žiaci klasifikovať podľa viacerých kritérií. Podstatou hodnotenia je porovnávanie. Metódy pedagogickej kontroly podľa Harausovej, Dubovskej a Lajčina:

1. Podľa zdroja získavania informácií:

- a. ústne skúšanie
- b. písomné skúšanie
- c. praktické skúšanie
- d. didaktické testy.

2. Podľa počtu súčasne skúšaných žiakov:

- a. individuálne skúšanie
- b. skupinové skúšanie
- c. hromadné (frontálne) skúšanie.

3. Podľa časového zaradenia a funkcie:

- a. prijímacie skúšanie (prijímacie skúšky)
- b. priebežné skúšanie
- c. súhrne skúšanie
- d. záverečné skúšanie (záverečné skúšky)
- e. opravné skúšanie (opravné skúšky), atď.

4. Podľa toho, s čím sa výkon žiaka porovnáva:

- a. rozlišujúce hodnotenie – hodnotenie relatívneho výkonu
- b. overujúce hodnotenie – hodnotenie absolútneho výkonu
- c. individualizované hodnotenie.

5. Podľa časového zaradenia:

- a. priebežné hodnotenie
- b. záverečné hodnotenie.

6. Podľa cieľa:

- a. formatívne hodnotenie
- b. sumatívne hodnotenie.

7. Podľa toho či žiaci o tom vedia, že sú hodnotení:

- a. formálne hodnotenie
- b. neformálne hodnotenie.

8. Podľa toho, kto hodnotenie vykonáva:

- a. interné hodnotenie
- b. externé hodnotenie.

Súčasná pedagogická prax čoraz naliehavejšie požaduje zavádzať okrem iných druhov skúšania aj **didaktické testy**, ktoré sú osobitným druhom písomného skúšania. Didaktické testy sú presne stanoveným druhom skúšania, umožňujúcim zrozumiteľným spôsobom posúdiť výkonnosť jednotlivých žiakov alebo celých skupín v rozličných učebných predmetoch. Sú nástrojom objektívneho skúšania, dávajú predpoklady na rýchle kvantitatívne a kvalitatívne vyhodnotenie výsledkov učebnej činnosti žiakov, alebo na stanovenie diagnózy vyučovacieho procesu.

Prostriedky hodnotenia:

- ústna odpoveď
- písomná odpoveď
- didaktický test
- praktická činnosť
- bleskovka
- zhotovenie výrobku.

7.3 Zvyšovanie efektívnosti hodnotenia a klasifikácie

Súčasný stav hodnotenia výsledkov učebnej činnosti žiakov je poznačený niektorými nefunkčnými prvkami – **nedostatkami hodnotenia**. Vyplývajú z neefektívnych vyučovacích postupov a z tradičných hodnotiacich prístupov majstra.

Klasifikácia je najrozšírenejším spôsobom hodnotenia. Prednosťou klasifikácie je jej jednoduchosť pri použití v praxi, ďalej obrovská tradícia a zrozumiteľnosť pre rodičov a verejnosť. Do určitej miery zaradujeme medzi prednosti klasifikácie aj flexibilitu a možnosti uplatňovania inovácií v tomto procese. (Ščavnická, 2006, s. 47).

Zvyšovanie efektívnosti vyučovacieho procesu si vyžaduje aj **zvýšenie efektívnosti**, kvality skúšania, **hodnotenia i klasifikácie** žiakov.

Výber niektorých základných a všeobecných podnetov, návrhov v hodnotení podľa Bajtoša:

- ak má byť hodnotenie funkčné, žiaci majú vedieť, čo sa bude od nich požadovať;
- hodnotené činnosti by mali byť zhodné s činnosťami v procese učenia;
- použiť viacero rôznych, ale adekvátnych metód kontroly žiakov;
- pri hodnotení a klasifikácii je potrebné brať do úvahy aj úroveň vedomostí;
- na klasifikáciu žiakov je potrebné, aby majster presnejšie definoval a vymedzil úroveň vedomostí a zručností;
- hodnotiť a klasifikovať nielen množstvo pamäťových poznatkov, ale aj mieru logického, hodnotiaceho a tvorivého myslenia;
- hodnotiť aj zo spôsobilosti využívať informačné zdroje;
- hodnotiť nielen výsledky učebnej činnosti žiakov, ale aj proces tejto činnosti;
- viac používať priebežné hodnotenie a takto motivovať žiakov k učeniu;
- klasifikovať až po ukončení tematického celku;
- najskôr hodnotiť a potom klasifikovať;
- hodnotiť pozitívne a negatívne stránky učebného výkonu žiaka;

Kosová uvádza nasledujúce zásady humanisticky pochopeného hodnotenia žiakov:

- individuálny prístup v hodnotení
- komplexnosť hodnotenia
- pozitívna orientácia hodnotenia
- tendencia k sebahodnoteniu

- otvorenosť hodnotenia
- sústavnosť a variabilnosť foriem hodnotenia.

8 ORGANIZÁCIA A PLÁNOVANIE ČINNOSTI MAJSTRA

Správne riadenie vyučovacieho procesu v odbornom výcviku vyžaduje cieľavedomé a dôkladné plánovanie a svedomitú prípravu majstrov na vyučovanie.

Plánovanie spočíva v dôkladnom premyslení a stanovaní výchovných a vzdelávacích cieľov, metód a prostriedkov uskutočnenia týchto cieľov, ako aj spôsob kontroly dosiahnutých výsledkov.

Plánovanie odborného výcviku je nevyhnutnou podmienkou účinnosti učebného procesu, lebo umožňuje majstrovi vyvarovať sa náhodnosti a živelnosti v práci. Určuje, v akom rozsahu má realizovať vytýčené ciele. Umožňuje koordináciu práce a jej zladenie s podmienkami výrobných organizácií. Zvyšuje zodpovednosť pracovníkov za plnenie stanovených úloh. (Ščavnická, 2006, s. 38). Výsledkom plánovacej činnosti majstra je zostavenie týchto plánov:

Celoročný plán práce

Patrí do dlhodobej prípravy majstra, v ktorom má nezastupiteľné miesto aj jeho sústavné sebavzdelávanie, mimoškolské aktivity so žiakmi, exkurzie, študijné pobyty. Dlhodobá príprava má nesmierny význam a je vlastne organickou súčasťou prípravy majstra na vyučovanie.

Tematický plán

Pri vypracovaní tematického plánu sa ma dbať na to, aby učivo bolo rozvrhnuté rovnomerne na jednotlivé mesiace a týždne. E. Petlák povedal: Tematický plán (alebo aj časovo tematický plán) je rozvrhnutie učiva príslušného predmetu na celý školský rok. (Petlák, 2004, s. 191).

Tematický plán by mal obsahovať:

- názvy tematických celkov a jednotlivých tém učiva v príslušnej časovej postupnosti a s časovou dotáciou;
- špecifické ciele každého tematického celku;
- vyčlenené základné učivo;
- určenie vyučovacích metód, foriem, učebných pomôcok a didaktickej techniky;

Týždenný plán

Týždenné plány rozpracováva každý majster pre pridelené skupiny na základe časovo-tematického plánu a plánovaných učebných dní. Organizácia pracovného týždňa má pre odborný výcvik taký význam ako rozvrh hodín pre teoretické vyučovanie.

Denný plán

Majster odbornej výchovy premieta príslušné témy do prípravy učebného dňa na základe konkrétnych podmienok pracoviska a úrovne príslušnej učebno-výrobnej skupiny. Denný plán je najpodrobnejšia a najkonkrétnejšia príprava majstra odbornej výchovy na učebný deň. Formu prípravy nestanovuje žiadny predpis. Vznikajú nejasnosti a nedorozumenia o tom, či je písomná príprava povinná alebo nepovinná. Riaditeľ má právomoc vyžadovať písomnú prípravu a spravidla ju nariaďuje mladým, začínajúcim majstrom.

Krátkodobá príprava vychádza z tematického plánu a nemá byť len formálna. Odporúča sa aj časový harmonogram učebného dňa. Dôsledná príprava pomôže majstrovi ľahšie zvládnuť aj neočakávané situácie. Vypracovanie písomných príprav podľa jednotnej šablóny nie je správne. Dané príklady v príručkách slúžia ako vzor. Každý majster si má tento vzor tvorivým spôsobom dopĺňať a rozpracovávať.

8.1 Príprava majstra na vyučovací proces

Vyučovací proces je cieľavedomý proces a uskutočňuje sa pod vedením majstra systematický a plánovite. Systematickosť a plánovitosť je podmienená dôkladnou prípravou majstra odbornej výchovy na výchovno-vzdelávaciu prácu. Je to proces:

zodpovedný:

závisí od neho nielen úspešný priebeh, ale najmä výsledky výchovno-vzdelávacieho procesu.

autonómny:

učiteľ riadi a organizuje sa vyučovanie a pritom sa riadi pedagogickými dokumentmi.

Ide o proces stály a nepretržitý, ktorý chápeme z hľadiska:

1. Dlhodobého

Prípravu majstra odbornej výchovy z dlhodobého hľadiska Krušpán a Modranský rozdeľujú takto:

a. prvá etapa

etapa získavania spôsobilosti pre pedagogickú činnosť

- odborná kvalifikácia teoretická
- odborná kvalifikácia praktická
- pedagogicko-psychologická kvalifikácia
- utváranie mravných a vôľových vlastností.

b. druhá etapa

etapa vlastnej pedagogickej činnosti, jej projektovanie a realizácia

- sústavné zvyšovanie odbornej, teoretickej i praktickej prípravy
- štúdium najnovších poznatkov vedy a techniky v danom odbore a v pedagogických vedách.

Do tejto prípravy patrí:

- ~ preštudovanie pedagogicko-organizačných pokynov
- ~ zistiť stav učebných pomôcok a didaktickej techniky
- ~ vypracovanie tematických plánov,

2. Krátkodobého

Je súčasťou druhej etapy dlhodobej prípravy. Je to príprava majstra odbornej výchovy na vyučovací deň. Môže mať písomnú podobu. Vychádza z tematického plánu, ktorý si každý majster vypracuje sám pre svoj odbor.

8.2 Príprava majstra na vyučovací deň

Príprava na vyučovací deň je záverečným a rozhodujúcim stupňom celej prípravy práce majstra odbornej výchovy. Od úrovne a kvality prípravy závisí výsledok učebnej činnosti majstra, čiže uvedoméle, sústavné a trvalé osvojovanie odborných zručností, návykov a vedomostí žiakov. Od majstra odbornej výchovy sa vyžaduje aby prípravu na učebný deň robil pravidelne písomne a jej forma môže byť rôzna.

Pri príprave vychádzame z plánov pripravených na dané obdobie. Príprava má podľa Bajtoša tieto funkcie:

- ☞ je vyvrcholením jeho plánovanej činnosti, posledným jej článkom
- ☞ je vstupným článkom k priamej realizácii plánov

☞ je prvým krokom pri napĺňaní etapovitej výstavby výchovno-vzdelávacích cieľov.

Príprava na vyučovací deň by mala odpovedať podľa viacerých autorov na tieto otázky:

- Prečo budem vyučovať? – vyučovacie ciele
- Čo budem vyučovať? – učivo
- Ako získam žiakov pre učenie? – motivácia
- Ako budem vyučovať? – metódy
- Ako zorganizujem vyučovanie? – organizačné formy
- Čím budem vyučovať? – materiálne prostriedky
- Na aké úseky rozvrhnem vyučovaciu jednotku? – štruktúra vyučovacieho dňa
- Ako zistím čo sa žiaci naučili? – spätná väzba.

Aby majster zvládol požiadavky výchovno-vzdelávacieho procesu, potrebuje správnu prípravu. Pri príprave má vychádzať z rozboru výsledkov predchádzajúcich vyučovacích dní. Je vhodné si vypracovávať písomnú prípravu na vyučovací deň. Jej presná forma nie je predpísaná. Príprava je podrobným návodom na priebeh vyučovacieho procesu. Príprava nám poslúži aj pri kontrole a hodnotení výsledkov dosiahnutých vo vyučovaní.

Starostlivá a svedomitá príprava majstra na učebný deň je náročná a niekedy si vyžaduje aj viac hodín práce. Aj krátka desaťminútová úvaha o priebehu vyučovacieho dňa odstraňuje náhodilosť, improvizáciu a robí učebný deň reálnejší. Prípravu si majster odbornej výchovy tvorivo a operatívne prispôsobovať aktuálnej didaktickej situácii. (Ščavnická, 2006, s. 40).

Každá vyučovacia jednotka odborného výcviku má mať svoju vnútornú logiku – štruktúru, ktorá nemôže byť náhodná, živelná, ale ani nemenná, univerzálna. Pri vyučovacom procese odborného výcviku v priebehu učebného dňa rozlišujeme podľa Bardiovskej tieto hlavné etapy:

1. Prípravné práce – spočívajú v osobnej príprave majstra odbornej výchovy na učebný deň.

2. Operačné práce – možno rozdeliť na:

- a. *Organizačnú časť* – patrí tu príprava žiakov a pracoviska.
- b. *Operačnú časť* – je to metodický postup majstra pri výklade novej témy.

3. Záverečné práce – zhodnotenie priebehu celého učebného dňa.

Ďalšie aktivity k príprave majstra na vyučovací deň podľa Tinakovej:

- ☞ **osobná** – preštudovanie osnov, technickej dokumentácie, literatúry, vyhotovenie názorných pomôcok, besedy s novátormi a iné aktivity
- ☞ **materiálno-technická** – zabezpečenie potrebných pomôcok, náradia, kontrola zásuviek s náhradnými pomôckami
- ☞ **organizačno-metodická** – vychádza z plánu náčuvov u iných výchovných pracovníkov, najmä učiteľov odborných predmetov
- ☞ **výmena skúseností** – rozbor výsledkov vlastnej práce, poznatky z náčuvov a metodických dní odborného výcviku, porady a metodické komisie odbor,
- ☞ **psychologicko-motivačné** – majster odbornej výchovy študuje dostupné materiály o žiakoch, alebo dostupnú literatúru s takýmto zameraním.

Prípravu majstra na vyučovací deň môžeme chápať v širšom a užšom slova zmysle.

Do širšej chápanej prípravy patrí:

- a. štúdium odbornej literatúry,
- b. účasť na školeniach, kurzoch, konferenciách a iných podujatiach,
- c. práca v predmetovej komisii,
- d. zostavenie tematických plánov na začiatku školského roku.

Do užšie chápanej prípravy patrí:

- a. vlastná písomná príprava na vyučovací deň.

Začínajúci majster by si mal písať podrobnú prípravu a skúsenému majstrovi postačí aj stručná príprava. Príprava má byť vodítkom pre činnosť majstra a žiaka počas vyučovacieho procesu.

8.3 Organizácia vyučovacieho dňa

Vyučovací deň je základnou organizačnou jednotkou, má presne vymedzené učebné úlohy, ktoré sú vyjadrené témou učebnej osnovy odborného výcviku. Téma, alebo jej časť, pripadajúca na učebný deň, obsahuje vzdelávaciu a výchovnú stránku odbornej výchovy. Majster odbornej výchovy rozpracuje témy podľa obtiažnosti na dielčie podtémy, ktoré tvoria obsah jednotlivých učebných dní. Pre každý učebný deň sú stanovené učebné ciele, ktoré

určujú, aké pracovné úkony sa majú žiaci naučiť. Jedna vyučovacia hodina v odbornom výcviku trvá 60. minút.

Zo skúseností realizácie odborného výcviku rozoznávame niekoľko typov učebných dní. Sú to učebné dni so zahájením hlavnej témy, učebné dni s pokračovaním témy, učebné dni s ukončením témy a učebné dni kontrolných (súborných) prác. V praxi sa jednotlivé učebné dni kombinujú.

Akú štruktúru vyučovacieho dňa si zvolí majster odbornej výchovy, záleží na týchto činiteľoch:

- obsahu učiva,
- type učebného dňa.

Základom každej vyučovacej jednotky je:

1. Úvodná časť:

- otvorenie učebného dňa - pozdravenie, nástup, kontrola pracovného odevu a prítomnosti.

2. Hlavná časť:

- stanovenie výchovno-vzdelávacích cieľov učebného dňa,
- opakovanie prebratého učiva z predchádzajúcich hodín praktického vyučovania,
- ukážka nových pracovných pohybov, úkonov a operácii,
- overenie pochopenia nového učiva,
- zhrnutie učiva – záver inštruktaže,
- oboznámenie s ďalšou činnosťou – priebeh cvičných prác,
- sledovanie priebehu pracovných činností jednotlivých žiakov, pomoc a úprava,
- precvičovanie a upevňovanie pracovných úkonov pod vedením majstra odbornej výchovy,
- odovzdanie žiackych prác.

3. Záverečná časť:

- zhodnotenie žiackych prác, dosahovanie výsledkov jednotlivcov a skupiny,
- zhodnotenie vytýčeného cieľa a učebného dňa,
- oboznámenie s problematikou budúceho učebného dňa,
- upratanie pracoviska,

- ukončenie učebného dňa.

Najčastejším typom vyučovacieho dňa je **inštruktážno-nácvikový typ vyučovacieho dňa**. Má nasledujúcu štruktúru:

DÁTUM:

ŠKOLA:

ROČNÍK:

PREDMET:

ŠTUDIJNÝ ODBOR:

DENNÝ POČET HODÍN:

TEMATICKÝ CELOK:

TÉMA:

TYP UČEBNÉHO DŇA: Inštruktážno-nácvikový

Kognitívny cieľ:

Psychomotorický cieľ:

Afektívny cieľ:

VYUČOVACIE METÓDY:

VYUČOVACIE ZÁSADY:

ORGANIZAČNÉ FORMY:

MEDZIPREDMETOVÉ VZŤAHY:

MATERIÁLNO - DIDAKTICKÉ PROSTRIEDKY:

ŠTRUKTÚRA UČEBNÉHO DŇA:

1. Organizačná časť	7:45 – 8:15
2. Inštruktážna časť	8:15 – 9:15
3. Nácviková časť	9:15 – 12:35
4. Záverečná časť	12:35 – 13:35

1. Organizačná časť 7:45 – 8:15

Kontrola domácej úlohy:

Opakovanie učiva:

Zapísanie novej témy:

2. Inštruktážna časť

8:15 – 9:15

Zapísanie novej témy:

Cieľ učebného dňa:

Motivácia:

Pomôcky:

Ochrana a bezpečnosť pri práci:

Hygienické zásady:

Bezpečnosť pri práci:

3. Nácviková časť

9:15 – 12:35

Praktická ukážka:

Samostatná práca žiakov:

Zhodnotenie vyučovacieho dňa:

4. Záverečná časť

12:35 – 13:35

Zadanie domácej úlohy:

Oboznámenie s témou na ďalší učebný deň:

Upratovanie pracoviska:

ZÁVER

Hlavným cieľom pri písaní bolo vytvorenie takej práce, v ktorej by sa čitateľ ľahko a rýchlo zorientoval a zároveň, aby mu poslúžila ako kľúč k štúdiu ďalšej literatúry. Tiež bolo dôležité inšpirovať kolegov k využívaniu moderných spôsobov vyučovania a mladším kolegom odovzdať svoje doterajšie skúsenosti. Veríme, že sa podarilo cieľ splniť a pomôžeme tým aj kolegom pri výbere vhodných moderných vyučovacích metód vo vyučovaní.

Základom úspešnej práce majstra odbornej výchovy je hlboký a úprimný vzťah k žiakom, viera v ich schopnosti, uvedomenie si tvorivého prístupu a humánneho vzťahu k žiakom v praxi. Každý, kto pristupuje k práci so žiakmi, si musí uvedomiť, že to nie je iba momentálne pôsobenie na nich, je to pôsobenie, ktoré ovplyvňuje ďalší život mladého človeka.

Chceme poukázať na to, že prostredníctvom moderných metód v predmete odborný výcvik s používaním modernej didaktickej techniky aktivizujeme všetkých žiakov na vyučovaní, podnietime ich k aktivite, samostatnosti a tvorivosti. Neexistuje žiadna univerzálna vyučovacia metóda ani forma práce, a preto sa v praxi využíva kombinácia klasických a moderných metód a využívanie modernej didaktickej techniky pri výučbe.

Premena tradičnej školy na modernú je postupným dlhodobým a zložitým procesom, ktorého podstatou sú inovácie v školskej praxi. Meniť zaužívané postupy, o ktorých sme boli presvedčení, že sú najsprávnejšie, nie je ľahké. Škola má zabezpečiť žiakom také vedomosti a motiváciu k učeniu, aby žiaci videli v učení zmysel a pokračovali v ďalšom celoživotnom vzdelávaní. Zlepšovanie vyučovacieho procesu si vyžaduje hľadanie nových vyučovacích metód, ku ktorým patria aj aktivizujúce metódy. Každý učiteľ by ich mal poznať a využívať pri svojej práci. Aj preto je nevyhnutné neustále vzdelávanie sa, zvyšovanie kvalifikácie, získavanie nových poznatkov o aktivizujúcich vyučovacích metódach a využívanie týchto metód vo výchovno-vzdelávacom procese. Na dosiahnutie týchto cieľov odporúčame:

- ☞ Upúšťať od tradičných foriem vyučovania a začať uplatňovať nové vyučovacie metódy a formy práce.
- ☞ Zaktivizovať všetkých žiakov a podnietiť ich k aktivite, samostatnosti a tvorivosti.
- ☞ Pripraviť vyučovanie tak, aby bolo pre žiakov zaujímavé a prítiažlivé.
- ☞ Vytvárať pozitívne vzťahy medzi žiakmi a zvýšiť ich sebadôveru a motiváciu k učeniu.
- ☞ Rozvíjať u žiakov formálne a logické myslenie.

S využitím týchto opatrení a vhodným prístupom k využívaniu moderných metód, foriem práce a modernej didaktickej techniky, dokáže učiteľ vzbudiť záujem u žiakov a ich snahu o sebarealizáciu. Problematika vhodných moderných metód vo vyučovacom procese je veľmi široká, preto odporúčame kolegom, aby si preštudovali aj inú literatúru z danej problematiky. Ščavnická, (2014, 45 a 46)

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- BAJTOŠ, Ján. 2000. *Didaktika odborného výcviku pre majstrov odbornej výchovy*. Prešov: FHPV PU, 2000. ISBN 80-88885-86-8
- BARDIOVSKÁ, Eva: 1986. *Príručka začínajúcim majstrom odbornej výchovy SOU v rezorte PVŽ SSR*. Bratislava: IIV MPVŽ SSR, 1986
- ČADÍLEK, Miroslav. 2005. *Didaktika praktického vyučovania I*. Brno : MU, 2005. ISBN 80-210-1081-9
- DUBOVSKÁ, Rozmarína a LAJČIN, Daniel. 1994. *Didaktika odborných predmetov*. Zvolen: 1994.
- GAVORA, Peter. 1999. *Akí sú moji žiaci? Pedagogická diagnostika*. Bratislava : Práca, 1999. ISBN 80-7094-335-1
- GREGOVÁ, Eva. 2012. *Využitie inovatívnych metód a informačno-komunikačných technológií v prírodopise pri opakovaní učiva*. Bratislava : Metodicko-pedagogické centrum, 2012.
- HARAUSOVÁ, Helena. 2007. *Didaktika vyučovacieho predmetu odborný výcvik*. Prvé vydanie. Bratislava : Metodicko-pedagogické centrum, 2007. ISBN 978-80-8045-460-9
- HARAUSOVÁ, Helena. 2011. *Ako aktivizujúco vyučovať odborné predmety*. Prvé vydanie. Bratislava : Metodicko-pedagogické centrum, 2011. ISBN 978-80-852-396-1
- KOMENSKÝ, Ján Amos. 1954. *Veľká didaktika*. Bratislava : SPN, 1954. ČKM 1707
- KOTRBA, Tomáš a LACINA, Ľubor. 2007. *Praktické využití aktivizačních metód ve vyuce*. Prvé vydanie. Brno : Spoločnosť pre odbornú literatúru, 2007. ISBN 978-80-87029-12-1
- KRUŠPÁN, Ivan a MODRANSKÝ, Ľuboš. 2010. *Didaktika odborného výcviku*. Prvé vydanie. Dostupné na internete: www.siov.sk/ext_dok-didaktika_odborneho_vycviku/16353c
- LÖRINČIK, Jaroslav: 1986. *Základy teórie vyučovania odbornej výchovy*. Nitra: VŠP, 1986. 143 s. 85-701-86
- MAŇÁK, Jozef a ŠVEC, Vlastimil. 2003. *Výukové metódy*. Brno : Paido, 2003. ISBN 80-73-15-039-5
- MAŇÁK, Jozef. 1998. *Rozvoj aktivity, samostatnosti a tvořivosti žáku*. Brno : MU, 1998. ISBN 80-210-1880-1
- MARTINČEKOVÁ, Judita a TOBLOVÁ, Eva. 2013. *Didaktika odborného výcviku – Informačno-komunikačné technológie a príprava majstra odbornej výchovy na vyučovanie*. Bratislava : Metodicko-pedagogické centrum, 2013. ISBN 978-80-8052-465-4

- PECINA Pavel. A ZORMANOVÁ Lucie. 2009. *Metody a formy aktivní práce žáků v teorii a v praxi*. Brno: Masarykova Univerzita, Pedagogická fakulta, 2009. ISBN 978-80-210-4834-8
- PETLÁK, Erich a KOMORA, Juraj. 2003. *Vyučovanie v otázkach a odpovediach*. Bratislava : Iris, 2003. ISBN 80-89018-48-3
- PETLÁK, Erich. 2004. *Všeobecná didaktika*. Druhé vydanie. Bratislava : Iris, 2004. ISBN 80-89018-64-5
- POLÁČKOVÁ, Darina. 2000. *Majster odbornej výchovy vo výchovno-vzdelávacom procese*. Prvé vydanie. Bratislava : Inštitút zahraničného obchodu a vzdelávania rezortu MH SR, 2000.
- SUCHOŽOVÁ, Eva. 2010. *Využitie pracovných listov v globálnom rozvojovom vzdelávaní*. Prvé vydanie. Bratislava : Metodicko-pedagogické centrum v Bratislave, 2010. ISBN 978-80-8052-349-7
- ŠČAVNICKÁ, Mária. 2006. *Motivácia žiaka v procese hodnotenia*. Trnava : Seminárna práca z metodiky hodnotenia žiakov. 2004.
- ŠČAVNICKÁ, Mária. 2006. *Príručka pre začínajúcich majstrov odbornej výchovy*. Trnava : Záverečná práca. 2006.
- ŠČAVNICKÁ, Mária. 2006. *Problémové vyučovanie vo výchovno-vzdelávacom procese*. Trnava : Seminárna práca z teórie vyučovania. 2004.
- ŠČAVNICKÁ, Mária. 2014. *Využitie aktivizujúcich metód na odbornom výcviku v odbore kozmetik*, Prešov : Atestačná práca. 2014.
- ŠPÁNIK, Miroslav a kol.1991. *Pedagogika majstrov odbornej výchovy*. Prvé vydanie. Bratislava : Univerzita Komenského v Bratislave, 1991. ISBN 80-223-0378-X
- TINÁKOVÁ, Katarína. 2009. *Didaktika odborného výcviku*. Prvé vydanie. Trnava : AlumniPress, 2009. ISBN 978-80-8096-099-5
- TUREK, Ivan. 1982. *O problémovom vyučovaní*. Prvé vydanie. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1982. ISBN 67-267-82
- TUREK, Ivan. 2002. *Zvyšovanie efektívnosti vyučovania*. Tretie nezmenené vydanie. Bratislava : Metodické centrum, 2002. ISBN 80-8052-136-0

PRÍLOHY

A. Ukážka prác

A. 1 - 1 Organizačná štruktúra vyučovacieho dňa

ORGANIZAČNÁ ŠTRUKTÚRA VYUČOVACIEHO DŇA		
ORGANIZAČNÁ ČASŤ	7:45 - 8:00	Nástup skupiny
		Kontrola zdravotného stavu
		Kontrola pracovných odevov
		Zápis do denníka
	8:00 - 8:15	Kontrola domácej úlohy
		Príprava pomôcok
		Opakovanie témy z predchádzajúceho učebného dňa
INŠTRUKČNÁ ČASŤ	8:15 - 9:35	Zápis novej témy na tabuľu
		Úvodná inštrukcia
		Oboznámenie s cieľom učebného dňa
		Motivácia
		Poučenie o bezpečnosti a hygiene pri práci
		Rozdelenie žiakov do dvojíc
NÁCVIKOVÁ ČASŤ	9:35 - 10:30	Praktická ukážka
		Samostatná práca žiakov pod vedením majstra odbornej výchovy
	10:30 - 11:00	Prestávka
		Pokračovanie v samostatnej práci
	11:00 - 12:45	Kontrola a usmerňovanie žiakov
		Opätovné predvedenie zložitejšej operácie podľa potreby ešte raz
		Zhodnotenie vyučovacieho dňa:
		* splnenie výchovného a vyučovacieho cieľa
		* plnenie pracovných úloh
		* dodržiavanie bezpečnosti a hygieny pri práci
		* stupeň osvojenia zručnosti
		* pracovná disciplína
ZÁVEREČNÁ ČASŤ	12:45 - 13:45	Záver vyučovacieho dňa
		Opakovanie prebratého učiva
		Zadanie domácej úlohy
		Oboznámenie s témou na ďalší deň
		Upratovanie pracoviska a osobná hygiena
	SPOLU:	6. hodín

Zdroj: Vlastné spracovanie

A. 1 - 2 Štruktúra vyučovacieho dňa podľa Bajtoša upravené autorom

ŠTRUKTÚRA VYUČOVACIEHO DŇA			
ÚVODNÁ ČASŤ	Otvorenie dňa	Nástup UVS	
		Hlásenie, pozdrav	
		Kontrola upravenosti žiakov	
		Evidencia dochádzky	
		Hodnotenie domácej úlohy	
	Inštruktáž	Oznámenie témy, motivácia	
		Overenie vedomosti z učiva odborného predmetu	
		Aplikácia teoretických vedomosti na tému	
		Predvedenie pracovnej operácie	
		Bezpečnosť práce	
		Overenie pochopenia inštruktáže	
		Zápis do dielenských zošitov	
		Zadanie pracovných úloh, rozdelenie na pracoviska	
PRACOVNÁ ČASŤ	Nácvik pracovných zručností	Priebežná kontrola	* kvality
			* zručnosti
			* pracoviska
			* BOZP
		Priebežná inštruktáž	
		Priebežné hodnotenie	
		Organizácia prestávok	
ZÁVEREČNÁ ČASŤ	Hodnotenie	Kontrola odovzdávania prác	
		Rozbor Zhodnotenie vyučovacieho dňa Záver inštruktáže	* splnenie úloh (kvalita a časová norma)
			* zhodnotenie výsledkov
			* dodržiavanie BOZP, poriadku na pracovisku a disciplíny
			* opakovanie dôležitých zásad pracovných činností
		Zadanie domácej úlohy	
		Oboznámenie s programom ďalšieho dňa	
	Záver vyučovacieho dňa	Čistenie strojov, nástrojov, meradiel	
		Upratovanie pracoviska	
		Odchod do šatne, osobná hygiena	
		Nástup učebnej skupiny	
		Organizačné záležitosti	
		Pozdrav – odchod žiakov	
		Osobné vyhodnotenie vyučovacieho dňa	
		Agenda majstra odbornej výchovy	

A. 1 - 3 Príprava majstra na vyučovací deň podľa Bajtoša upravené autorom

PRÍPRAVA MAJSTRA ODBORNEJ VÝCHOVY NA VYUČOVACÍ DEŇ		
Tematický celok:		Hod.:
Téma:		Hod.:
Učebná skupina:	Dátum:	Ročník:
Majster odbornej výchovy:		
Kognitívny cieľ:		
Psychomotorický cieľ:		
Afektívny cieľ:		
Učebné pomôcky:		
Otázky na opakovanie učiva a teórie:		
Obsah inštrukcie:		
Zhodnotenie učebného dňa:		

A. 2 Prezentácie

A. 2.1 [Prezentácie\Posudenie pleti prezentácia do práce.ppt](#)

A. 2.2 [Prezentácie\Čistenie pleti - fotopostup.ppt](#)

A. 2.3 [Prezentácie\Áno, nie diagnostika pleti.ppt](#)

A. 2.4 [Prezentácie\Hĺbkové čistenie kontrolné otázky.ppt](#)

A. 2.5 [Prezentácie\Kozmetické prístroje.ppt](#)

Zdroj: Vlastné spracovanie

A. 3 Pracovný list

Téma: Povrchové čistenie pleti

Cieľ: Zopakovať si základné informácie o povrchovom čistení pleti

1. Kedy sa robí povrchové čistenie pleti?

.....

2. Jeho úlohou jez povrchu pokožky

..... a iné nečistoty.

3. Na čistenie pleti sa používajú prípravky na
oči, pleťové, pleťové a tonikum.

4. Pleťové vody poznáme: a.

b.

5. Pomenujte pomôcky, ktoré sú na obrázku.

.....

.....

.....

6. Popíšte, načo by ste použili vyobrazené pomôcky.

.....

.....

.....

Zdroj: Vlastné spracovanie

A. 4 Obrázkovo – pojmové pexeso

<http://www.pexeso.net/kozmeticke-pomocky-1/066D6>

Cieľ: Upevniť názvy jednotlivých pomôcok, ktoré využívame pri kozmetickom ošetrovaní. Nájsť k pojmu obrázok alebo k obrázku nájsť pojem.

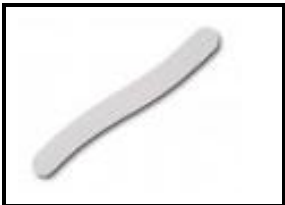
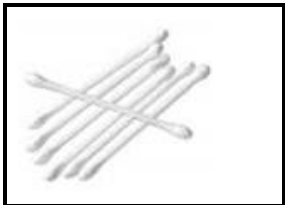
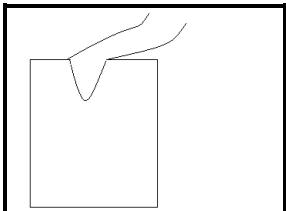
Forma výučby: skupinová

Pomôcky: kartičky s pojmami a s obrázkami

Možnosť využitia: V úvode učebného dňa pri opakovaní učiva z predchádzajúcej témy, aby si žiaci osvojili pojmy, s ktorými sa stretávajú pri praktickej činnosti.

Postup:

- Oboznámime žiakov s cieľom aktivity.
- Dáme skupinke žiakov kartičky tak, aby ich poukladali údajmi obrátenými k stolu.
- Hra sa končí vtedy, keď žiaci nájdú všetky dvojice kartičiek.
- Po skončení hry každý žiak odovzdá svoje dvojice kartičiek.

			
			
Kozmetická čelenka	Pláštenka	Vatové tampóny	Buničitá vata
Vatové tyčinky	Obvázová vata vinutá	Kozmetická špička	Kozmetická špachtľa

Hodnotenie a klasifikácia: Ohodnotíme žiaka, ktorý získal najviac bodov a pridáme mu známku.

Zdroj: Vlastné spracovanie

A. 5 Motivačná doplňovačka

Cieľ: Zistiť tému učiva, ktorú budeme dnes preberať.

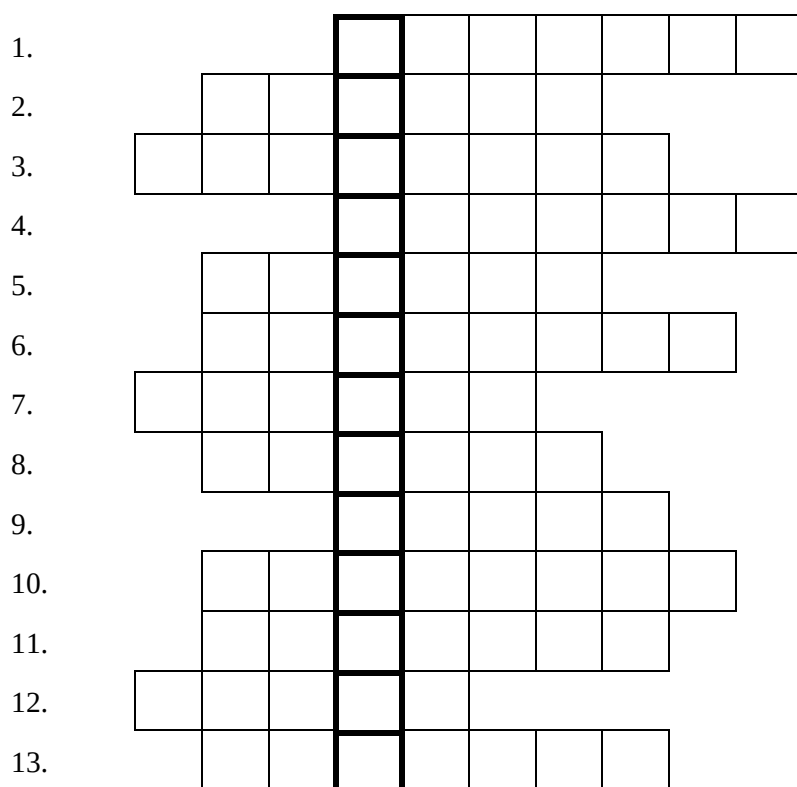
Forma: práca jednotlivca

Pomôcky: pracovný list s doplňovačkou

Možnosť využitia: pri úvodnej inštrukcii

Postup:

- Pred začiatkom inštrukcie rozdáme každému žiakovi pracovný list s doplňovačkou.
- Na vyriešenie doplňovačky majú žiaci desať minút.
- Po uplynutí časového limitu jeden dobrovoľník, ktorý už má doplňovačku vyriešenú, oznámi tému, ktorá sa bude vyučovať.

Legenda k doplňovačke : Ochrana vlasov
Ten, kto dáva známky
Ultrazvukový čistič pleti hovorovo
Prípravok, ktorým dočistíme plet'
Na pokožke inak

Poodnášal

Šatník na ukladanie pracovných odevov

Priestor, kde chodíme na odborný výcvik

Nádoba na pitie

Krehký pohár

Voda, ktorá sa používa na plet'

Majster po česky

Vyčistiť inak

Hodnotenie a klasifikácia: Ohodnotíme žiakov, ktorí správne vyriešili doplňovačku a pridáme im známku.

Vyplnená doplňovačka:

1.			Č	E	L	E	N	K	A
2.		U	Č	I	T	E	L'		
3.	P	R	I	S	T	R	O	J	
4.			T	O	N	I	K	U	M
5.		P	L	E	E	T	I		
6.		O	D	N	I	E	S	O	L
7.	S	K	R	I	Ň	A			
8.		D	I	E	L	Ň	A		
9.			P	O	H	Á	R		
10.		S	K	L	E	N	E	N	Y
11.		P	L	E	Ť	O	V	A	
12.	M	I	S	T	R				
13.		O	Č	I	S	T	I	Ť	

Zdroj: Vlastné spracovanie

A. 6 Osem smerovka

Cieľ: Zopakovať si základné pojmy z preberaného učiva

Forma: práca jednotlivca

Pomôcky: pracovný list s dopĺňovačkou

Možnosť využitia: motivácia v úvode, počas inštrukcie alebo pri opakovaní učiva

Postup:

- * Počas inštrukcie rozdáme každému žiakovi pracovný list s osemsmernou
- * Máte desať minút na to, aby ste našli čo najviac slov
- * Hľadajte v každom smere
- * Po uplynutí časového limitu tí, ktorí nájdu najviac slov, budú odmenení známku

K	R	E	M	A	K	N	O	P	M	A	T	O
K	O	N	A	E	A	N	I	Č	I	N	U	B
O	L	O	D	L	I	Č	O	V	A	Č	V	E
S	D	V	A	T	A	N	I	G	E	L	I	T
U	Y	A	K	N	E	L	E	Č	V	O	D	A
R	M	A	Š	P	A	C	H	T	L	A	P	Š
B	A	L	H	I	J	O	R	T	S	I	R	P
O	P	L	A	Š	T	E	N	K	A	I	V	A
T	O	N	I	K	U	M	V	A	R	I	Č	J

Pojmy:

krém, tampón, tonikum, čistenie, vata, odličovač, obrúsok, pláštenka, čelenka, prístroj, buničina, špachtľa, ihla, voda, mydlo, varič, igelit

Vyriešená osemsmerovka

K	R	E	M	A	K	N	Ó	P	M	A	T	O
K	O	N	A	E	A	N	I	Č	I	N	U	B
O	L	O	D	L	I	Č	O	V	A	Č	V	E
S	D	V	A	T	A	N	I	G	E	L	I	T
U	Y	A	K	N	E	L	E	Č	V	O	D	A
R	M	A	Š	P	A	C	H	T	L	A	P	Š
B	A	L	H	I	J	O	R	T	S	I	R	P
O	P	L	A	Š	T	E	N	K	A	I	V	A
T	O	N	I	K	U	M	V	A	R	I	Č	J

Zdroj: Vlastné spracovanie

A. 7 Vedomostný test

ČISTENIE PLETI

Do odpoved'ového hárku zakrúžkujte správnu odpoveď

1. Aké poznáte typy pleti – základné rozdelenie:

- a. masťná, suchá, detská, atonická
- b. starnúca, citlivá, zmiešaná, normotonická
- c. normálna, masťná, suchá, zmiešaná, citlivá, starnúca

2. Kritériá posúdenia pleti:

- a. premastenie, tonus, tvar tváre, fotoreaktivita
- b. turgor, vrásky, farba kože
- c. premastenie, tonus, turgor, vrásky, farba kože, odchýlky od normy, tvar tváre, genotyp, fotoreaktivita

3. Pracovný postup pri povrchovom ošetrovaní pleti:

- a. odlíčenie očí, pleťové mlieko, pleťová voda alebo pleťové tonikum
- b. pleťové mlieko, odlíčenie očí, pleťová voda
- c. pleťové tonikum, odlíčenie očí, pleťové mlieko

4. Čo je peeling:

- a. odstránenie nečistôt z povrchu pokožky
- b. odstraňovanie odumretých kožných buniek
- c. odstránenie líčidiel z povrchu pokožky

5. Ako často vykonávame peeling:

- a. 1 – 2 krát za mesiac
- b. 1 – 2 krát za týždeň
- c. 1 – 2 krát za rok

6. Ako rozdeľujeme peeling:

- a. enzymatický, laserový
- b. mechanický, chemický
- c. enzymatický, mechanický, chemický, laserový

7. Čo je naparovanie:

- a. pôsobenie vlhkého tepla na kožu
- b. pôsobenie suchého tepla na kožu
- c. pôsobenie studeného vzduchu na kožu

8. Aké spôsoby naparovania poznáme:

- a. obkladmi, zábalmi, parafinom, evaporom, zmäkčovadlom, zmäkčujúcim gélom, termomaskou
- b. pleťovým krémom, pleťovým gélom
- c. masážnym krémom

9. Aký spôsob naparovania je najvhodnejší na každý typ pleti:

- a. naparovanie evaporom
- b. naparovanie parafinom
- c. naparovanie zmäkčovadlom alebo zmäkčujúcim gélom

10. Prečo sa robí naparovanie pred hĺbkovým čistením:

- a. aby sa vyčistila pleť
- b. aby došlo k uvoľňovaniu akné, komedómov a nečistôt z kožného povrchu
- c. aby sa zvlhčila pleť

Maximálny počet bodov: 10

Vyhodnotenie testu:

10	9 bodov	1
8	7 bodov	2
6	5 bodov	3
4	3 bodov	4
2	0 bodov	5

Správne riešenie:

1 c, 2 c, 3 a, 4 b, 5 a, 6 c, 7 a, 8 a, 9 c, 10 b.

Zdroj: Vlastné spracovanie

Odpoved'ový hárok

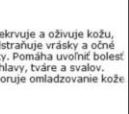
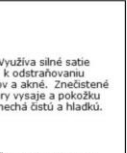
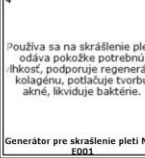
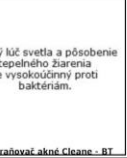
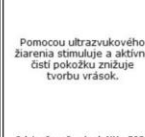
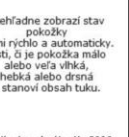
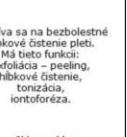
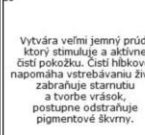
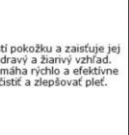
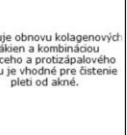
Meno a priezvisko			Ročník
1.	a	b	c
2.	a	b	c
3.	a	b	c
4.	a	b	c
5.	a	b	c
6.	a	b	c
7.	a	b	c
8.	a	b	c
9.	a	b	c
10.	a	b	c

Odpoved'ový hárok

Meno a priezvisko			Ročník
1.	a	b	c
2.	a	b	c
3.	a	b	c
4.	a	b	c
5.	a	b	c
6.	a	b	c
7.	a	b	c
8.	a	b	c
9.	a	b	c
10.	a	b	c

A. 8 Pexeso kozmetické prístroje

<http://www.pexeso.net/kozmeticke-pristroje/079B0>

1 Prístroj na čistenie pokožky NY - 030	1 Pleť čistí, zvlhčuje a spevňuje	2 Čistiaci a masážny prístroj KW 106	2 Prekrvuje a oživuje kožu, odstraňuje vrásky a očné vaky. Pomáha uvoľniť bolesť hlavy, tváre a svalov. Podporuje omladzovanie kože	3 Čistič pórov MCO 158	3 Využíva silné satie k odstraňovaniu uhrov a akné. Znečistené póry vysaje a pokožku zanechá čistú a hladkú.
4 Generátor pre skrášlenie pleti NY - E001	4 Používa sa na skrášlenie pleti, odáva pokožke potrebnú vlhkosť, podporuje regeneráciu kolagénu, potlačuje tvorbu akné, likviduje baktérie.	5 Naparováč SAFNP01	5 Používa sa na naparovanie pred hlbokým čistením pleti.	6 Odstraňovač akné Cleanse - BT	6 Modrý lúč svetla a pôsobenie tepelného žiarenia je vysokoúčinný proti baktériám.
7 Odstraňovač vrások NY - E022	7 Pomocou ultrazvukového žiarenia stimuluje a aktívne čistí pokožku znižuje tvorbu vrások.	8 Pleťový analyzátor Y - 2006	8 Prehľadne zobrazí stav pokožky veľmi rýchlo a automaticky. Zistí, či je pokožka málo alebo veľa viňka, hebká alebo drsná a stanoví obsah tuku.	9 Skin scrubber	9 Používa sa na bezbolestné hlboké čistenie pleti. Má tieto funkcie: exfoliácia - peeling, hlboké čistenie, tonizácia, iontoforéza.
10 Tester a čistíč pokožky NY-E037	10 Vytvára veľmi jemný prúd, ktorý stimuluje a aktívne čistí pokožku. Čistí hlboko, napomáha vstrebávaniu živín, zabraňuje starnutiu a tvorbe vrások, postupne odstraňuje pigmentové škvrny.	11 Ultrazvukový čistíč pleti UD-039	11 Čistí pokožku a zaisťuje jej zdravý a žiarivý vzhľad. Pomáha rýchlo a efektívne čistiť a zlepšovať pleť.	12 Bio lampa SD-9568 - modré svetlo	12 osiluje obnovu kolagenových vlákien a kombináciou čistiaceho a protizápalového účinku je vhodný pre čistenie pleti od akné.

B. Stupnica klasifikácie žiakov v odbornom výcviku

Známka	Slovné hodnotenie
1 - výborný	Dostane žiak, ktorý sústavne prejavuje kladný vzťah k práci, k pracovnému kolektívu, samostatne využíva teoretické poznatky v praktickej činnosti. Samostatne a pohotovo uplatňuje získané zručnosti a návyky. Bezpečne ovláda pracovné postupy a spôsoby práce. Dopúšťa sa menších chýb. Uvedomele dodržiava predpisy o bezpečnosti a ochrane zdravia. Hospodárne využíva suroviny, materiál, energiu. Vzorne udržiava nástroje a pomôcky. Pracuje samostatne a zručne. Prekážky prekonáva bez ťažkostí.
2 - chváľitebný	Dostane žiak, ktorý má kladný postoj k práci, k pracovnému kolektívu. Samostatne, menej tvorivé a s menšou istotou vykonáva praktické činnosti, pri ktorých sa vyskytujú drobné nedostatky. Uvedomele dodržiava predpisy o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci. Pri hospodárnom využívaní surovín, materiálov, energie robí malé chyby. Udržiava stroje, náradie a pomôcky s drobnými nedostatkami. Pracuje samostatne, ale menej zručne. Prekážky prekonáva s menšou pomocou.
3 - dobrý	Dostane žiak, ktorý prejavuje vzťah k práci a pracovnému kolektívu s menšími výkyvmi. Teoretické poznatky uplatňuje pri praktickej činnosti s pomocou majstra. V praktickej činnosti sa dopúšťa chýb. Vlastnú prácu organizuje menej účelne, dodržiava predpisy o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci. V malej miere prispieva k ochrane životného prostredia. Suroviny, materiály a energiu hospodárne využíva len na podnety majstra. Pri obsluhu a údržbe zariadení a pomôcok, strojov a náradia treba ho podnecovať a dopúšťa sa chýb. Prekážky prekonáva len s pomocou.
4 - dostatočný	Dostane žiak bez záujmu a vzťahu k práci a pracovnému kolektívu. Teoretické poznatky pri praktickej činnosti vie využiť za pomoci majstra. V praktických činnostiach, zručnostiach a návykoch sa dopúšťa väčších chýb. Vo výsledkoch jeho práce sú závažné nedostatky. Svoju prácu slabšie organizuje, menej dbá na poriadok na pracovisku a na dodržiavanie predpisov o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci. Porušuje zásady hospodárnosti. V obsluhu a údržbe strojov, nástrojov, zariadení sa dopúšťa závažných nedostatkov. Je málo samostatný, prekážky prekonáva len za pomoci majstra.
5 - nedostatočný	Dostane žiak, ktorý neprejavuje záujem o prácu, nemá vzťah k pracovnému kolektívu. Ani s pomocou majstra nevie uplatniť teoretické poznatky v praktickej činnosti. V zručnostiach a návykoch má podstatné nedostatky. Výsledky jeho práce nedosahujú predpísané ukazovatele. Prácu si nevie organizovať, nedbá na poriadok pracoviska. Neovláda predpisy o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci. Má vážne nedostatky v obsluhu výrobných zariadení, nástrojov a pomôcok a v hospodárnosti využívania surovín.

Zdroj: Ščavnická, 2007, s. 89

C. Taxonómia cieľov C. 1 Niemierkova taxonómia

Aktívne slovesa pre kognitívnu oblasť - vedomosti			
Zapamätanie poznatkov	Porozumenie poznatkov	Použitie poznatkov v školských situáciách	Použitie poznatkov v problémových situáciách
definovať	objasniť	aplikovať	oceniť
napísať	vysvetliť	demonštrovať	obhájiť
zopakovať	vyjadriť vlastnými slovami	načrtnúť	porovnať
vymenovať	opísať	napísať správu	posúdiť
nakresliť	preformulovať	vypočítať	vyriešiť
		vyčíslieť	navrhnuť
		vyskúšať	vyvodiť závery
		rozhodnúť	
		klasifikovať	

Zdroj: Bajtoš, 2000, s. 24

C. 2 Simpsonova taxonómia

Aktívne slovesa pre psychomotorickú oblasť - zručnosti						
Vnímanie činnosti, zmyslová činnosť	Pripravenosť na činnosť	Napodobňovanie činnosti, riadená činnosť	Mechanická činnosť, zručnosť	Kompletná automatická činnosť	Prispôsobovanie, adaptácia činnosti	Tvorivá činnosť
vybrať	ukázať	zhotoviť	zhotoviť	zhotoviť	prispôbiť	skonštruovať
určiť	začať	skonštruovať	skonštruovať	skonštruovať	zmeniť	vytvoriť
identifikovať	reagovať	nastaviť	nastaviť	nastaviť	adaptovať	kombinovať
izolovať	poznať	opraviť	opraviť	opraviť	revidovať	zložiť
rozoznať	vysvetliť	zmerať	zmerať	zmerať		navrhnuť
popísať	prejaviť	vyrobiť	vyrobiť	vyrobiť		
		zostaviť	zostaviť	zostaviť		

Zdroj: Bajtoš, 2000, s. 25

C. 3 Kratwohlova taxonómia

Aktívne slovesa pre afektívnu oblasť - postoje				
Prijímanie, vnímavosť	Reagovanie	Oceňovanie hodnoty	Integrovanie hodnoty riešiť konflikt medzi hodnotami	Začlenenie hodnoty do charakterovej štruktúry osobnosti
súhlasiť, chápať, akceptovať, prijať	súhlasiť, prijať niečo	adaptovať, uznávať, schváliť	prispôbiť, adaptovať	pôsobiť na
priznať, pripustiť, reagovať	odpovedať, reagovať	prevziať zodpovednosť	nastaviť, upraviť, usporiadať	podporovať, zasadzovať sa o
pokúsiť sa	pomáhať, podporovať	vyvarovať sa, vyhnúť sa, zabrániť	argumentovať, hádať sa	vyzývať, nabádať
preukázať	staráť sa o, mať záujem o	chovať sa, správať sa, fungovať podľa	usporiadať, dohodnúť sa, upraviť	obhajovať sa, brániť sa, hájiť sa
venovať pozornosť, dávať pozor	dorozumievať sa, komunikovať	vybrať si, zvoliť si	vyrovnať, udržiavať v rovnováhe	dokázať pomocou príkladu
všimnúť si, spozorovať	prispôbiť sa, vyhovieť	zaväzovať sa, dopúšťať sa	kategorizovať, utriediť	
pripustiť, trpieť niekoho, znášať niečo	podriaďiť sa	žiadať, želať si	konceptualizovať, ponímať	
	súhlasiť, dovoliť	nesúhlasiť, neschvaľovať	formulovať	
	prispietť, prispievať	preukázať vernosť, lojalitu	zokupovať, usporiadať, triediť	
		vyjadriť, vyjadrovať	organizovať	
		pomôcť, pomáhať	zoradiť	
			teoretizovať	

Zdroj: https://www.iuventa.sk/files/documents/legislativa/1150-odporu%C4%8Denie_obsah_final.pdf

D. Učebné osnovy predmetu odborný výcvik odboru kozmetik - ukážka

ROZPIS UČIVA PREDMETU: ROČNÍK:		Odborný výcvik Prvý		POČET HODÍN TÝŽDENNE: SPOLU:		6 hodín 198 hodín
Názov tematického celku Názov témy	Hodiny	Medzipredmetové vzťahy	Očakávané vzdelávacie výstupy Žiak má:	Kritériá hodnotenia vzdelávacích výstupov Žiak:	Metódy hodnotenia	Prostriedky hodnotenia
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
ÚVOD	12					
Organizácia praktických cvičení a OBP. Najčastejšie príčiny úrazov Osobná hygiena a jej význam.	6	Technológia 1. roč. Dermatológia 1. roč. Zdravoveda 1. roč.	Dbat' na dodržiavanie pracovného poriadku.	Dbal na dodržiavanie pracovného poriadku.	Ústne skúšanie Písomné skúšanie	Individuálna odpoveď Didaktický test
Prvá pomoc pri úraze a nehodách. Upratovanie pracoviska používaním čističiek a leštičiek pomôcok a prostriedkov.	6		Vedieť vysvetliť význam hygieny a OBP. Zvládnuť prvú pomoc pri drobných úrazoch.	Vedel vysvetliť význam hygieny a bezpečnosti pri práci. Zvládnuť prvú pomoc pri drobných úrazoch.	Ústne skúšanie Písomné skúšanie	Individuálna odpoveď Didaktický test
EXKURZIE	6					
Exkurzia do prevádzok - kozmetika, manikúra a pedikúra.	6	Technológia 1. roč.	Oboznámiť sa s novinkami v kozmetických prevádzkach.	Oboznámil sa s novinkami v prevádzkach kozmetika, manikúra a pedikúra.	Ústne skúšanie Písomné skúšanie	Ústne odpovede Didaktický test
PRIESTOROVÉ ČLENENIE A VYBAVENIE KOZMETICKEJ PREVÁDZKY	30					
Zriaďovanie prevádzky, priestorové členenie, prevádzková úprava, vybavenie pracovného boxu.	6	Technológia 1. roč.	Popísať postup pri zriaďovaní prevádzky.	Popísal postup pri zriaďovaní prevádzky.	Ústne skúšanie Písomné skúšanie	Ústna odpoveď Skupinová písomná práca

D. Tematický výchovno- vzdelávací plán predmetu odborný výcvik – ukážka

MENO A PRIEZVISKO: Mgr. Mária Ščavnická			NÁZOV PREDMETU: Odborný výcvik		Počet hodín týždenne: 6 hodín			
			TRIEDA: I. K		Počet hodín spolu: 198 hodín			
Mes. Týž.	Obsahový štandard		Hodiny Dní	Výkonový štandard	Odborná literatúra	Typ učebného dňa	Didakticko-materiálne prostriedky	Poznámky
1.	2.		3.	4.	5.	6.	7.	8.
	I.	ÚVOD	12/2					
	1.1	Organizácia praktických cvičení a OBP. Najčastejšie príčiny úrazov. Osobná hygiena a jej význam.	6/1	Dbat' na dodržiavanie pracovného poriadku.	Kompendium OBP Zákon č. 330/1996 Kozmetická príručka	Inštruktážny	Učebný plán Zákony	
	1.2	Prvá pomoc pri úraze a nehodách. Upratanie pracoviska používaním čistiacich a leštiacich pomôcok a prostriedkov.	6/1	Vedieť vysvetliť význam hygieny a bezpečnosti pri práci. Zvládnuť prvú pomoc pri drobných úrazoch.	Zákonník práce Kozmetická príručka	Inštruktážny	Predpisy Vyhľadšky	
	II.	EXKURZIA	6/1					
	2.1	Exkurzia - kozmetika, manikúra, pedikúra.	6/1	Byť oboznámený s novinkami v prevádzkach kozmetiky, manikúra a pedikúra.	Manikúra a pedikúra Sprievodca manikúrou a pedikúrou Lexikón pôvodu	Inštruktážny Exkurzia	Internet Odborné časopisy Prospekty	
	III.	PRIESTOROVÉ ČLENENIE A VYBAVENIE KOZMETICKEJ PREVÁDZKY	30/5					
	3.1	Zriaďovanie prevádzky, priestorové členenie, prevádzková úprava. Vybavenie pracovného boxu..	6/1	Popísať postup pri zriaďovaní prevádzky a oboznámiť so základným vybavením salóna.	Kozmetika I. Kozmetika v teórii a praxi Kozmetická príručka	Inštruktážny Exkurzia	Kozmetická dielňa Učebné pomôcky Didaktická technika	

Tento plán slúži iba ako vzor. Každý majster si ho môže tvorivým spôsobom upravovať a dopĺňať.